

ТОЖИКИСТОНДА ТАРҚАЛГАН КАСАЛЛИК БИЗ УЧУН ҚАНЧАЛИК ХАВФЛИ?

4.

@Xolisnazar

@Xolis_nazar

www.mahalladosh.uz

Маҳалла

№ 12
(1994) 2021 йил
30 март

УСТОЗЛАР ҚАЧОНГАЧА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ КИТОБИДАН ФОЙДАЛАНАДИ?

12.

АМАЛДОРЛАР БОЛАЛАРИНИ АХЛОҚСИЗ ЭТИБ ТАРБИЯЛАШАПТИМИ?

9.

ИЧКИЛИКНИ ҚОРАЛАЙМИЗ, АММО НЕГА ДЎКОНЛАР КЎПАЙМОҚДА?

14.

«ИШСИЗ ФУҚАРОЛАРГА ИШ ҚИДИРИБ КУНИМИЗ ЎТЯПТИ»

12.

ЎФИЛ КЎРМАСЛИК ФОЖИА...(МИ?)

19.

ФИЛЬМЛАРДА ОТАЛАРНИ МАСХАРА ҚИЛМАНГ!

20.

ПУЛЛИ ЙЎЛЛАР ҚАЧОН, ҚАЕРДА, ҚАЙ ТАРТИБДА ҚУРИЛАДИ?

7.

«МАНАЛЛА» ГАЗЕТАСИГА ОБУНА ДАВОМ ЭТМОҚДА! ОБУНА ИНДЕКСИ: 148

Президент Шавкат МИРЗИЁЕВ: «ҲАР БИР ҲОКИМ ЎЗ МАСЪУЛИЯТИНИ, ЖАВОБГАРЛИГИНИ АНИҚ БЕЛГИЛАБ ОЛАДИ»

24 март куни Президент Шавкат Мирзиёев раислигида «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастурлари жорий йилда амалга ошириш масалаларига бағишланган видеоселектор йиғилиши ўтказилди. Айтиш керакки, йиғилишда дастурлар ижроси бўйича муҳим топшириқлар берилиб, аниқ вазифалар белгилаб берилди.

«ОДАМЛАРГА ТЕНГ ШАРОИТ ЯРАТИШ КЕРАК»

Жорий йилда тарихда биринчи марта қишлоқ ва маҳаллаларда 9 та йўналишда аҳоли шароитини яхшилаш учун жами **21 триллион сўм** йўналтирилади.

— «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» деганда, нафақат уларнинг йўллари ёки маҳалланинг қиёфаси яхшиланиши, балки у ердаги аҳолининг даромади кўпайиши, ижтимоий соҳа объектлари тўлиқ ишлаши, бир сўз билан айтганда, танланган маҳалла ҳар томонлама обод бўлиши керак. Энг асосийси, ҳақиқий обод маҳаллада «Темир дафтар», «Аёллар дафтари» ва «Ёшлар дафтари» бўлмаслиги лозим, — **деди Президент.**

Хўш, ҳамма жойда ҳам дастурлар ижроси талаб даражасидами? Барча раҳбарлар бунинг моҳиятини англаб етатишми? Афсуски, бундай эмас. Мисол учун, Фарғона, Наманган ва Тошкент вилоятлари маҳаллаларидаги ҳақиқий ҳолат бунинг акси эканини кўрсатди. Шу сабабли, Фарғона ва Наманган шаҳарларининг 4 та сектор раҳбари ишдан олинди. Умуман, бу каби камчиликлар барча ҳудудларда мавжуд бўлиб, ҳозирда республикада **энг оғир аҳволга тушиб қолган 796 та қишлоқ ва 188 та шаҳар маҳаллалари бор.**

— Катта йўл ёритиб қўйилади, орқадаги, ички кўчалар эса қоронғу бўлиб ётади. Одамларга тенг шароит яратиш керак, — **деди давлатимиз раҳбари.**

ҚОНУН БЎЛМАСА, «ЭСКИ ТОС — ЭСКИ ҲАММОМ» БЎЛАВЕРАДИ

Таъкидланишича, **10 кун муддатда** дастурга киритилган барча қишлоқ ва маҳаллаларда қурилиш

ишлари бошланади. Тегишли комиссия доимий равишда ҳудудларга чиқиб, дастурдаги маҳаллаларнинг муаммоларини жойида ҳал қилади.

— Мана, ҳоким ва уларнинг ўринбосарларига муносиб шароитлар яратилди. Энди одамларга ҳам шундай шароит яратиш вақти келди. Ҳокимлар халқимизга мурожаат йўллайди. Уларда бирорта баландпарвоз гап бўлмайди. Дастурда белгиланган вазифаларни, Президент талабини етказди. Мурожаат шунчаки қилиниши лозим бўлган ишлардан иборат бўлмаслиги керак, унда ҳар бир ҳоким ўз масъулиятини, жавобгарлигини аниқ белгилаб олади, — **деди Президент.**

Йиғилишда дастурларда жорий йил учун белгиланган барча ишларни **йил охирига қадар** якунлаш кераклиги таъкидланди. Бунда қуриладиган ички йўллар, пиёдалар йўлакчалари, ижтимоий объектлар ва кўп қаватли уй-жойларнинг эксплуатация тизими яхшиланади.

— Ушбу тизимнинг йўлга қўйилмагани ҳудудларда барпо этилган янги массивлар ва объектлардан фойдаланишда муаммо туғдирмоқда. Энди ҳар бир қурилиш қонун билан бўлиши керак. Қонун бўлмаса, эртага яна «эски тос — эски ҳаммом» бўлаверади, — **деди Шавкат Мирзиёев.**

БУ ЙИЛ ЭЛЕКТР ЭНЕРГИЯСИ МАСАЛАСИ НИМА БЎЛАДИ?

Давлат раҳбари қайд этганидек, бу йил узок йиллар давомида тўпланиб қолган электр ва газ тармоқларидаги муаммолар ечими бўйича жуда катта маблағ ажратилди. Хўш, бу йил қишда электр энергияси масаласи нима бўлади? Бугун ҳаммани шу мавзу қизиқтирмоқда. Бу ҳақда Энергетика

вазири А.Султонов Президентга ахборот берар экан, бу йил **5 минг 377 та маҳаллада 15 минг км. электр тармоқлари ва 4 мингдан зиёд трансформатор** янгиланишини қайд этиб ўтди.

Вазирнинг фикрича, энди айтилган йўналишдаги масалалар «қуз-қиш» тартибда бўлмайди, боиси аҳоли нафақат қишда, балки ёзда ҳам электр энергиясига эҳтиёж сезмоқда. Шу боис тармоқларда узилишлар бўлмаслиги учун шу йилнинг сентябрь ойида Тожикистондан тортилган линия мамлакат электр энергия тизимига уланади, худди шунингдек, Туркменистон, Қозоғистон ва Қирғизистон билан яхлит марказлаштирилган энерготизим яратилади.

Энергетика вазири сўнгги 4 йил ва ўтган 25 йилда соҳада амалга оширилган ишлар ҳажмини ҳам солиштирди.

— 2016 йилгача 25 йил мобайнида бутун республика бўйича 9300 км. электр узатиш тармоқлари қурилган ва 4800 та трансформатор ўрнатилган. Бу ишлар бутун тармоқнинг бор-йўғи 4 фоизини ташкил этади. Сўнгги 4 йилда эса 25 минг км. электр узатиш тармоқлари қурилди ва 8900 та янги трансформатор қўйилган. Бу ўтган 25 йилга нисбатан 2,5 бараварга кўп демакдир, — **деди вазир.**

Вазирнинг айтишича, жорий йилда, шунингдек, 678 та «қоникарсиз» маҳаллаларда кафолатланган газ таъминотини йўлга қўйиш учун 958 км. газ тармоқлари ва 3232 та газ тақсимлаш пунктлари ўрнатилади. Суюлтирилган газ истеъмолчиларига 11 минг 192 донга қўшимча маиший газ баллонлари тарқатиб берилади. «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастурлари доирасида 508 та газ қувурлари таъмирланиб, 1 минг 677 та газ тақсимлаш

пунктлари таъмирланади. Шу чора-тадбирларни амалга ошириш учун жами 400 млрд. сўм ажратилган. Қолаверса, тарихда биринчи марта газ етказиб бериш соҳаси ва газ компрессор станцияларида давлат-хусусий шерикчилик лойиҳаларини амалга оширилади.

Президент мавзу юзасидан шундай қўшимча қилди:

— Бу масалалар нега аввал қилинмаган? Тўрт йил олдин қишлоқ-масдик. Нега? Чунки соҳада ҳисоб-китоб бўлмагани учун пул тушуми ҳам бўлмаган. Тизимда коррупция мавжуд эди. Мана, охириги йилларда электрон ҳисоблагичларни ўрнатяпмиз. Албатта, янги тизим қийин, кўпчилик тушунмаяпти. Лекин бугунгача соҳада тўлов 25-30 фоиз бўлганини ҳам унутмаслик керак. Ҳозирга келиб бу кўрсаткич 85 фоизга чикди. «Обод маҳалла» деяпмиз, бироқ электр, газ бўлмаса, маҳалла обод бўладими? Ҳеч қачон бўлмайди. Шуни барча ҳокимлар англаб етиши керак, — **деди Президент.**

Йиғилишда Бош вазир ўринбосарлари — Очилбой Раматов ва Жамшид Қўчқоров дастурлар доирасидаги лойиҳаларни якунига етказишга шахсан жавоб бериши таъкидланди.

— Раматов сифатида, Қўчқоров пулига. Очиғи, мени бир савол қийнайди — нега шунча чора-тадбирларга қарамай ўғрилиқлар, бюджет маблағларини талон-торож қилиш камаймаяпти? Энди бюджет маблағи талон-торож бўлса, мутасаддилар қаторида, прокурорлар ҳам жавобгар бўлади, — **деди Президент.**

Дастурлар доирасида аҳоли бандлигига ҳам алоҳида эътибор қаратилади. Жумладан, шу орқали 500 минг нафар ёш ва 200 минг аёлни иш билан таъминлаш ҳамда «Темир дафтар»га кирган 300 минг нафар аҳолини камбағалликдан чиқариш кўзда тутилган. Бунинг учун жорий йилда «Оилавий тадбиркорлик» дастурлари доирасида ажратилиши лозим бўлган 6 триллион сўм 1,5 бараварга оширилиб, 9 триллион сўм маблағ йўналтирилади.

Умуман олганда, давлат раҳбари видеоселектор якунида «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастурлари ижроси бўйича назорат қаттиқ бўлишини, ҳар бир раҳбар ўзига юклатилган вазифаларни ўз вақтида, сифатли бажариши зарурлигини таъкидлади.

— Бугунги йиғилишда синчиклаб тушунтирилмаган ҳеч бир масала қолмади. Раҳбарлар эсидан чиқармаслиги керак, энди жавобгарлик қаттиқ бўлади, — **деди Шавкат Мирзиёев.**

ЭРТА НИКОҲНИНГ ОЛДИНИ ҚАНДАЙ ОЛИШ МУМКИН?

Конституциямизнинг 65-моддасида «Фарзандлар ота-оналарнинг насл-насабидан ва фуқаролик ҳолатидан қатъи назар, қонун олдида тенгдирлар. Оналик ва болалик давлат томонидан муҳофаза қилинади», деб белгилаб қўйилган.

Бироқ шунга қара-масдан, хотин-қизлар-нинг эркинликларини ҳимоя қилиш ҳамда эрта ва мажбурий никоҳ амалиётини йўқ қилиш ҳамон долзарб мавзу сифатида туриб-ди. **Биргина** 2019 йил-да **Андижон вилояти**-да 268 та, **Наманган**-да 291 та, **Фарғона**-да 135 та, **Қашқадарё**-да 295 та, **Сурхондарё**-да 137 та, **Самарқанд** вилоя-тида 953 та **17 ёшда турмушга чиққан** аёл-лар сони қайд этилган.

Оила кодексининг 15-моддасида ни-коҳ ёши эркаклар ва аёллар учун ўн саккиз ёш этиб белгиланган бўлса-да, юқорида келтирилган статистик маълумотлар никоҳ ёшига етмай туриб, турмуш қурилганини кўрсатмоқда.

Эрта турмуш қу-риш сабабларидан бири сифатида ёш қизларни қамраб олган психологик ҳолат, яъни севиб қолишни айтиш мумкин. **Чунки**, бу – турмуш қуриш тўғриси-да нотўғри қарор қабул қилишнинг муҳим оми-лидир. **Негаки**, бу – ўткинчи ҳодиса бўлиб, ёш қиз етук муҳаббат туйғуларини бошдан кечира олмайди.

Севиб қолиш эрта

турмуш қуриш учун сабаб бўлганида эса ёшлар кўпинча оила шароитида юз бера-диган ўзгаришларни тушунолмайдилар, қабул ҳам қилолмай-дилар. Шу тариқа улар кўплаб муаммоларга дуч келишади. Қўшим-ча муаммоларга эса ўз даромадларининг етиш-маслиги ва ота-оналари билан яшаш зарурати қўшилиши мумкин.

Эрта турмуш қуриш-нинг **яна бир сабаби** ёшлар ўртасида юзага келадиган яқин муно-сабатларни қонуний-лаштириш истагидир. Аксарият ота-оналар ҳам қизларини эрта турмушга чиқаришга, «тезроқ жойига уза-тай», «тезроқ эгасига топширай», деган ҳара-катда бўлишади.

Ота-оналарнинг таз-йиқи, уларнинг ҳаддан зиёд ҳомийлиги, кат-талар (қизи ёки ўғли) фикри билан ҳисобла-шишга қодир эмаслиги, нима бўлишдан қатъи назар, кишанлардан халос бўлиш ва ота-она уйдан чиқиб кетиш истагини келтириб чиқариши мумкин. Ота-оналарнинг ҳаддан ташқари танбеҳла-ри кўпинча қизларни бемаъни ҳаракатга ун-дайдди. Албатта, оилани

яратиш учун бундай сабаблар яхши натижа-ларни бермайди. Чунки бу ҳолда турмуш қуриш ниятлари жиддий бўл-майди.

Эрта турмуш қуриш-нинг яна бир сабаб-ларидан бу режалаш-тирилмаган ҳомила-дорликдир. Бундай ҳолда энг муҳим ролни онанинг позицияси ўйнайди, у ўсаётган қизига «туғиш» ёшига кириш билан боғлиқ равишда танасида баъзи ўзгаришлар юз беришини тушунтириш учун тўғри сўзларни танлаши керак.

Шунингдек, оилалар-нинг инсон ҳуқуқлари-дан хабардорлигининг пастлиги, ҳуқуқий маданиятнинг етарли даражада шаклланма-ганлиги ҳам эрта никоҳ ёки турмуш қуришнинг сабабларидандир.

Бошқа томондан эрта никоҳ қизларнинг ҳуқуқлари бузилишига ҳам олиб келади. **Ма-салан**, уларнинг таъ-лим олишини самарали яқунланишига тўсқин-лик қилади. Касбий ва ҳаётий кўникмаларини эгаллаш имкониятла-ридан маҳрум этиб, эрта ҳомиладорлик хавфига солади, таъ-лим олиш имкониятла-рини сезиларли дара-

жада чеклаши туфайли ёш турмуш ўртоқлар меҳнат бозорида рақобатбардош касб ёки ҳунарга эга бўла олмайди. Бу эса, ўз навбатида, ноқонуний шаклда (айрим ҳоллар-да жиноий) иш билан таъминланиш, кам таъминланганлик каби кўринишдаги салбий ижтимоий оқибатларга олиб келади.

Шу боис замонавий тиббиёт, 16–17 ёшли қизлар турмушга тайёр эмаслиги, ҳомиладор-лик ва туғуруқ ҳола-тида қийналиб қолаёт-ганини эътироф этиб, уларни 19–20 ёшла-рида турмушга бериш-ни, йигитларга 20–22 ёшларда ўйланишни тавсия қилади.

Таклиф: ёшларни босқичма-босқич турли таълим дастурлари-га жалб этиш орқали эрта никоҳлар сонини камайтириш мумкин. Шу билан бирга, эрта никоҳнинг олдини олиш учун комплекс тарзда, яъни ёшлар ва катта-лар иштирокида касбий мотивацияни (экс-курсиялар, синфдан ташқари ишларнинг бошқа турлари) амалга ошириш мақсадга муво-фиқдир. **Шунингдек**, юқори синф ўқувчила-ри учун зарур бўлган

ижтимоий кўникмалар ва касбий ихтисослар-ни ўргатишга қаратил-ган ўқув дастурларини; ёш қизларни ижтимоий ҳаётга самарали ин-теграциясини тарғиб қилувчи таълим дас-турларини яратиш ва амалиётга татбиқ этиш лозим. **Қолаверса**, 9-11-синф ўқувчилари учун қизларнинг ўз ҳуқуқлари тўғрисида хабардорлигини оши-риш учун аёллар ҳу-қуқлари ва эрта турмуш қуришнинг оқибатлари тўғрисида семинарлар; маҳаллаларда ёшлар-нинг бўш вақтларини бартараф этиш учун ҳунармандлик ўқув марказларини ташкил этиш керак. **Бундан ташқари**, ота-оналар-да ҳуқуқий маданият ва билимларни шакл-лантириш учун алоҳида дастурларни ишлаб чиқиш ва амалиётга татбиқ этиш зарур. **Шундагина**, эрта ва мажбурий никоҳнинг олдини олиш мумкин.

Раъно ИСМАЙЛОВА, «Маҳалла ва оила» илмий тадқи-қот институти Оила ҳуқуқи ва гендер тенглик бўлими бошлиғи, психология фанлари номзоди.

ИЖТИМОЙ ҲИМОЯ

МАБЛАҒЛАР КЕРАКЛИ ЖОЙДА ЕТИБ БОРМАЯПТИМИ?

Бугун мамлакати-мизда 120 минг нафар кекса ва ногиронли-ги бўлган шахслар тиббий-ижтимоий хизматга муҳтож. Ҳар йили давлат бюдже-тининг ярмидан зиёди ижтимоий соҳаларни молиялаштиришга сарфланса-да, соҳада муаммолар талайгина. Хўш, нега? Маблағлар керакли жойда етиб бормаяптими? Агар улар ўз ўрнида сарф-ланса, нега ҳанузгача тиббий-ижтимоий хиз-матга муҳтожларнинг шикоятлари кўпайиб бормоқда?

Юртимиздаги 34 та «Саховат» ва «Му-рувват» уйида 8 минг 840 нафар нуроний яшаб, даволянапти. Лекин улардаги шарт-шароитлар ҳаммасида кўнгилдагидек эмас. Мисол учун, Қўқон «Мурувват» уйида 2000 йилдан буён умуман капитал реконструкция ишлари амалга оши-рилмаган, 300 ўринга мўлжалланган муасса-са анча таъмирталаб аҳволга келиб қолган. Бундан ташқари, ҳу-дудларда ногиронлик аравачаси, эшитиш мосламаси, кўзи ожиз-

лар ҳассаси, протез-ортопедия буюмлари кабиларга эҳтиёжманд-лар етарлича. Битта ногиронлик аравача-сини олиш учун ўнлаб жойга мурожаат қилиб юрган фуқаролар ҳам йўқ эмас.

Айни пайтда Ўзбе-кистонда 760 мингдан ортиқ ногиронлиги бўлган шахслар ис-тиқомат қилмоқда. Уларнинг 90 фоизи тиббий муолажага муҳтож. Бундан таш-қари, кўпчилиги учун мунтазам фойдаланиб туриладиган дори-дар-монлар масаласи ало-

ҳида муаммо. Шундай дорилар борки, бир ойлик нафақа пулини сарфлашга тўғри кела-ди. Энг муҳими, кекса-лар ва ногиронларни узоқ йўлларда сарсону саргардон қилмасдан, ўша ҳудуднинг ўзида ташхис қўйиб, давола-ниши учун имконият яратишга зарурат бор.

Жорий йил 25 март-да қабул қилинган «Кексалар ва ногирон-лиги бўлган шахсларни ижтимоий қўллаб-қув-ватлаш, «Саховат» ва «Мурувват» интернат уйлари тизимини янада ривожлантириш тўғ-

рисида»ги Президент фармони айни шу масалалар ечимига қаратилгани билан аҳа-миятлидир. Ҳужжатга кўра, Тиббий-ижтимоий хизматларни ривож-лантириш агентлиги ва унинг ҳудудий бўлин-малари ташкил этилиб, соҳага доир барча муассасалар бир тизим-га бирлаштирилди.

Эндиги вазифа — ҳудудларда айнан кексалар ва ногирон-лиги бўлган шахслар ҳолатидан келиб чиққан ҳолда, тиббий хизмат-ларни алоҳида қилиб белгилаш зарур. Уларни

даволаш ва дорилар би-лан ўз вақтида таъмин-лаш борасида алоҳида тизим яратилса, бу қат-ламдаги одамлар учун айни муддао бўларди. Зеро, «Саховат» ва «Мурувват» уйларидаги инсонлар шундоқ ҳам бошқаларга қараганда доимо меҳрга, эътибор-га муҳтож бўлишади. Демак, Тиббий-ишти-моий хизматларни ри-вожлантириш агентлиги ўз ишини тизимли йўлга қўйиши — бугунги кун талабидир.

Нилуфар ЮНУСОВА.

ТОЖИКИСТОНДА ТАРҚАЛГАН КАСАЛЛИК БИЗ УЧУН ҚАНЧАЛИК ХАВФЛИ?

Аввалроқ «@xolisnazar» каналимиз орқали Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти Тожикистонда ўткир юқумли полиомиелит касаллиги тарқалаётгани тўғрисида баёнот бергани ҳақида хабар бергандик. Унга кўра, асаб системасини фалаж қиладиган хасталик ҳозиргача 4 нафар болада аниқланган, беморлар поли-вирусга учраган ҳамда мамлакатда вазият иккинчи даражадаги фавқулодда ҳолат сифатида таснифланган. Хўш, ўзи бу қандай касаллик? Унинг қўшни давлатлар учун хавфли томонлари борми?

Полиомиелит — ўткир шол касаллиги бўлиб, уни майда, ҳатто оддий микроскопда ҳам кўриб бўлмайдиган вируслар чақиради. Касаллик асаб тизими, айниқса, орқа миёна шикастлайди. У билан, асосан, 10 ёшгача бўлган болалар касалланади. Унинг яширин даври ўртача 5-12 кун бўлиб, баъзида 35 кунгача давом этиши мумкин. Энг ачинарлиси, **бу касалликка чалинган бемор бир умрга ногиронга айланади.**

Хасталикнинг ягона манбаи унинг энгил ёки яширин шакли билан оғриган бемор ҳисобланади. Шунингдек, у шахсий гигиена қоидаларига амал қилинмаганда, оғиз орқали ифлос қўл, вирус билан зарарланган сув ва озиқ-овқат маҳсулотлари, мева ва сабзавотлар орқали юқади. Баъзан ҳавотомчи йўли орқали ҳам юқиши мумкин. **Асосий белгилари** — кўпинча қисқа муддатли иситма, йўтал, томоқда

оғриқ бўлади. Кўнгил айнийди, қусиш, ич кетиш кузатилади. Қолаверса, тана ҳарорати юқори бўлади, нафас қисилиши, шамоллаш белгилари, ошқозон-ичак фаолиятининг бузилиши, бошда, белда, оёқ-қўлларда кучли оғриқ, алаҳсираш ва менингиал белгилар, юз нерви ва мимик мускулларда фалажлик кузатилиши мумкин.

Полиомиелитнинг олдини олишда **ягона чора — эмлаш** экани ҳисобга олиниб, Миллий ва тозалов эмлаш кунлари ҳамда Миллий эмлаш календарига асосида аҳолини бу касалликка қарши эмлаш ишлари натижа-сида республикамизда охириги марта ўткир шол билан касалланган бемор 1995 йилда қайд этилган. 1996 йилдан бошлаб, бу касаллик умуман йўқотилган. Ўзбекистон 2002 йилда тараққий этган давлатлар қаторида ЖССТнинг «**Ёввойи полио вирусидан халос бўлган давлат**» сертификатиغا сазовор

бўлган.

Миллий эмлаш календарига мувофиқ, мамлакатимизда режали эмлашлар олиб бориловчи 13 турдаги юқумли касалликлар орасида полиомиелит ҳам мавжуд. Ҳозирги кунда Ўзбекистонда режали профилактик эмлашлар 3 минг 138 та эмлаш пунктларида олиб борилади. Полиомиелитга қарши эмлаш эса болаларни 2, 3, 4 ва 16 ойлигида ва 7 ёшида оилавий поликлиникаларда ўтказилмоқда.

Тан олиш керак, кейинги пайтларда қўшни давлатларда ўткир шол касаллиги бўйича вазият бирмунча мураккаблашди ва бу касалликнинг республикамиз ҳудуди-га кириб келиш хавфи ортди. Зеро, ЖССТ ҳам фавқулодда вазият **қўшни мамлакатларга тарқалишини таъкидлади. Хўш, бу ҳолат бизга қанчалик таъсир кўрсатади?**

Санитария-эпидемиологик осойишталик

ва жамоат саломатлиги хизматининг маълум қилишича, **республикамизда полиомиелит касаллиги учрамайди, лекин чет давлатлардан кириб келган шахслар маҳаллий аҳолига юқтириши мумкин.** Жумладан, бүгунги кунда Тожикистон ва Афғонистонда мазкур касаллик аниқланмоқда. Шу боис мутахассислар эпидемиологик вазиятни ўрганиш мақсадида Сурхондарё вилоятида бўлиб, 10-20 март кунлари 5 ёшгача бўлган болалар ўртасида оммавий эмлаш ўтказилди. Шунингдек, барча ҳудудларда, чегара постла-

рида полиомиелит ва ўткир шол фалажининг **фаол эпидемиологик кузатуви кучайтириш** мақсадида чора-тадбирлар амалга оширилмоқда.

Албатта, ҳар қандай касалликка қарши курашишдан аввал унинг олдини олган маъқул. Шу билан бирга, мавжуд вазият ҳақида доимий ахборот бериб турилса, ҳолат яширилмаса, касалликлар профилактикаси бўйича аҳолига ўз вақтида тўғри тушунтиришлар берилса, турли ноаниқликлар юзага келмайди.

Содиқ АБДУРАСУЛОВ.

МИГРАЦИЯ

НЕГА АГЕНТЛИК РАСМИЙ МАНБАГА АЙЛАНА ОЛМАЯПТИ?

1 апрелдан Россия Ўзбекистон ва яна бешта давлат билан парвозларни тиклаши эълон қилинди. Бунда «Москва — Тошкент» рейси ҳафтада бир марта амалга оширилади. Эслатиб ўтамиз, Ўзбекистон ва Россия ўртасида авиақатновлар 2020 йил 16 март санасидан бери, карантин чекловлари сабаб тўхтатиб қўйилган эди.

Айтиш керакки, пандемия туфайли Россиянинг аксарият ҳудудларида қурилиш соҳаси тўхтаб қолди. Ишчилар етишмаслиги туфайли соҳа вакилларининг ҳукумат, банк ва халқ олдидаги қарздорлиги икки баробарга ошиб кетди. Нафақат қурилиш ёки қишлоқ хўжалиги, балки савдо-сотиқ, озиқ-овқат, хизмат кўрсатиш каби энг йирик ва энг жонли соҳаларда ҳам ишчилар етишмаяпти. Ўз навбатида, президент Владимир Путин кучи етишмаслигини мамлакат иқтисодий тараққиётига тўсиқ бўладиган объектив сабаб ҳамда жиддий

муаммоларнинг бири сифатида кўрсатди. Тўғри-да, бизнесдаги биргина йўқотиш давлат бюджетига келади-ган солиқларни анчагина камайтиради.

Шу ўринда бошқа бир нарсани кўриш мумкин: сир эмас, Россияга кетиш саволи ўзбекистонликлар орасида қанчалик долзарб эканини ҳамма билади. Қайсидир давлат фуқароларига Россияга кириш учун рухсат берилгани ҳақида хабарлар эълон қилинса, барча худди ўзига рухсат теккандек ғимирлаб қолди. Бироқ бу бўйича расмий ахборот бериши керак бўлган органлар — Бандлик ва меҳнат муносабат-

лари вазирлиги, Ташки меҳнат миграция агентлиги доимо жим турди.

Йўқ, «жим турди» демайлик, агентликнинг ҳам, вазирликнинг ҳам расмий саҳифаларида фақат Россия ОАВларидан таржима қилинган маълумотлар эълон қилиб борилди, холос. Аслида эса, бутун бошли вазирлик, агентлик бор ваколатидан фойдаланиб, шу масалаларда маълумотларни мустақил манба сифатида халққа тақдим қилса бўларди, лекин қилмади! Давлат органининг ўз йўналиши бўйича янгиликларни таржима қилиб, эълон қилиши шармандали ҳолат, назаримизда. Зеро,

бу даражадаги ташкилот ўз вазифалари ва функцияларидан келиб чиқиб, ахборот манбаига айланиши керак.

Аксарият муаммолар ахборотсизликдан келиб чиқиши кундек равшан. Масалан, «чегара очилди» деган ҳадиқда сохта чипталарни сотиб олишга тушиб кетган, «паспорт стол»лар атрофини тўлдирган одамларни эслайлик. Ёки «қўл режими»да Россияга келиш бошланади, деб таржима қилингандан кейин бошланган вас-васаларни олинг. Шунчаки, ахборотсизлик туфайли хунук вазиятлар юзага келган.

Аслида, буларнинг

ҳаммасини вазирлик ўзининг ҳамкор ташкилот — Россия ички ишлар вазирлигига сўров билан чиқиб, аниқлаштиради ва аниқ маълумотни эълон қилса бўларди. Негадир шундай оддий нарсаларни ҳам йўлга қўйишмайди. Таржимани ҳар қандай ОАВ қилиши мумкин. Бу соҳа вакиллари эса ўз йўналишида мустақил, ахборотсизлик ва маълумотсизликнинг олдини олувчи манбага айланиши зарур. Ваколатлар қачон биздан фойдаланишар экан, деб эскириб кетмаслиги керак.

Нуриддин ШАРИПОВ.

**Шўҳрат МУСАЕВ,
Наманган вилояти ҳокимининг ўринбосари,
Маҳалла ва оилани қўллаб-қувватлаш
бошқармаси бошлиғи.**

Хайрия эгасига етиб бормади, нега?

Бугун ижтимоий тармоқларда турли хайрия каналлари бор. Оғир хасталикка чалинган, қийналган ва ёрдамга муҳтож кишиларнинг оғирини енгил қилишда бу каби ишлар асқатмоқда.

Аммо негадир сўнги пайтда бундай хайрия тадбирлари ёмғирдан кейинги кўзиқориндек болалаб кетди. Одамларимиз меҳроқибатли, саховатдан оғринишмайди. Бироқ саховат учун ажратилган маблағлар эгаларига етиб боряптими?

Ички ишлар вазирлиги эълон қилган маълумотга таянсақ, хайрия учун берилган пулларнинг барчаси ҳам унга эҳтиёжи бўлган инсонга етиб бормаяпти.

Давлат раҳбарига "Ишонч телефони" орқали мурожаат йўллаган фуқаро Х.А.нинг аризаси юзасидан текширув ҳаракатлари олиб борилганда "Акмалжонга ёрдам" номи хайрия каналига кириб, бемор Х.А. учун тўпланган банк пластик картасидаги 2.000.000 сўм пулларини талон-торож қилингани аниқланди.

Текширувлар

давомида мазкур ноқонуний ҳаракатни Қашқадарё вилояти Косон туманида яшовчи 1999 й. т., фуқаро С.О. содир этгани ойдинлашди. Ундан 2 млн. сўм ва пластик картдан пулларни талон-торож қилишда фойдаланган "Самсунг А10" русумли телефон аппарати ашёвий далил сифатида ҳужжатлаштириб олинди. Моддий зарар фуқаро Х.А.га тилхат асосида қайтарилди.

Ушбу ҳолат юзасидан фуқаро С.О.га нисбатан Жиноят кодексининг 168-моддаси 3-қисми билан жиноят иши қўзғалди.

тилиб, дастлабки тергов ҳаракатлари олиб борилмоқда.

Тўғри, жиноят қилган жазосини олади. Лекин бундай ҳолатлар одамларда саховат тадбирларига нисбатан ишончсизликни уйғотади.

Таклиф: шунинг учун хайрия тадбирларининг ҳам электрон платформаси яратилиши керак. Бунда кимгадир саховат қилаётган одам хайрия маблағини ростдан ҳам эгасига етиб борган, бормаганини электрон тарзда кузатиб туриш имконига эга бўлади.

Садоқат МАХСУМОВА.

ЯНГИЛИК

Маълум бўлишича, мактабгача таълим тизимига инновациялар, илғор педагогик ва ахборот-коммуникация технологиялари жорий этилади.

ДАСТУРНИНГ ҚАМРОВИ КЕНГ, АММО...

Гап шундаки, "Edu Link" Корея дастури ўзбек томонига беғараз тақдим этиляпти. Дастурни амалга оширишга қаратилган инвестицияларнинг умумий миқдори 500 минг АҚШ доллари тенг. Ушбу мобил дастур Ўзбекистон шароитига мослаштирилиб, мактабгача таълим билан болалар қамровини кенгайтиради. Иловада анимацион видеолар, 3-7 ёшли болажонларни инглиз, рус ва корейс тиллари ва математикани ўргатиш учун қўшимча имкониятлар яратади.

Мультимедиа мазмундаги дастурларни Корея томони ўз ҳисобидан доимий равишда янгиллаб бориши режалаштирилган. Келишувга кўра, жорий йил 1 сентябрга қадар лойиҳа соҳага тадбиқ этиладиган бўлди.

Боғчалар фаолиятида янгилик қилинаётгани, инновациялар татбиқ этилаётгани эътирофга лойиқ. Аммо бу лойиҳа қайси ҳудудларни қамраб олади?

Шаҳар марказларида-ку шароитлар етарли. Мобил иловалар ҳам ташқи томондан қараганда фақат шаҳарликлар учун амалда бўлади. Чунки қишлоқлардаги оилаларнинг барчаси ҳам замонавий телефон билан таъминланган эмас. Ҳатто боғчага бормаидиган болажонлар ҳам бор.

Ҳурматлилар, соҳага бирон янгилик жорий этаётганда бутун Ўзбекистон ҳудудини ҳисобга олинглар, илтимос. Ва яна халқаро ҳамкорлик қилингани яхши, меморандумлару келишувларга ҳам қарши эмасмиз. Буни, ҳатто олқишлаймиз. Бироқ мактабгача таълим тизимидаги ички муаммоларни (илдиз отган коррупция, шароитларнинг етарли эмаслиги) ҳал этишга ҳам эътибор қаратинглар. Уларни ҳал этилишидан шаҳару қишлоқда яшаётган барча ўзбекистонликлар бирдек манфаатдор, назаримизда.

Садоқат МАХСУМОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

БАЪЗИ ҚИШЛОҚЛАРИМИЗ 100 КИЛОМЕТР УЗОҚДА ЖОЙЛАШГАН...

Маҳалламиз таркибидаги қишлоқлар жуда тарқоқ жойлашган. Хусусан, Ҳуммон ва Қорбайр қишлоғига маҳалламиз марказидан фақат ёз ойларида 7-8 км., қиш ва баҳорда эса Яккабоғ тумани орқали 100 км.дан ортиқ йўл орқали қатнаш мумкин. Бу эса аҳоли билан ишлашда, улар билан мулоқотда бўлишимизда ноқулайлик туғдирмоқда.

Уларни алоҳида маҳалла қилиш таклифи билан ҳам чиқдик, аммо аҳоли ва хонадон сони камлиги учун таклифимиз амалга ошмади. Ҳозир имкониятдан келиб чиқиб, аҳоли билан мулоқотда бўляпмиз.

«Ёшлар дафтари», «Аёллар дафтари» бўйича топшириқларни бажаришдан оғринмаймиз, чунки улар бизнинг вазифамизга киради. Бироқ сўнги пайтларда жадваллар кўпайиб кетяпти, кунига 2-3 тадан жадвал тўлдиряпмиз. Ташкилотлар томонидан қўшимча топшириқлар бўляпти. Маҳалламиз туман марказидан 45 км. узоқликда бўлгани

учун ҳужжатларни олиб бориб топшириш ҳам иш вақтимизнинг кўп қисмини олиб кўяпти.

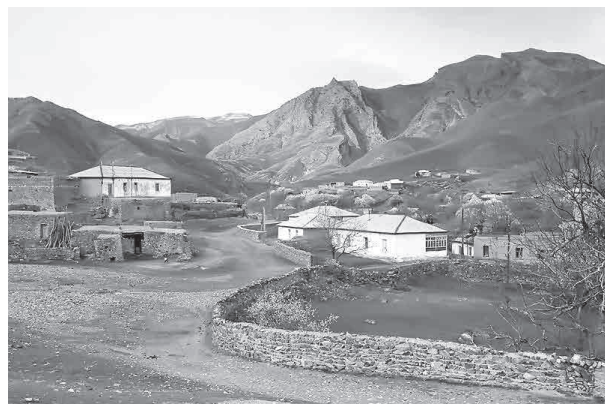
Аҳолидан ҳар ойнинг 1-санасидан 15 кунига қадар нафақа ҳужжатларини қабул қиламиз. Уларни пенсия жамғармасига топшириш керак. Кунига туман марказига қатнаймиз, маошимиз шу йўлга кетадиган сарф-харажатларни қоплаяпти, холос.

Идорамиз эски колхоз биносида жойлашган. Биз билан «Хитой» маҳалласи ҳам шу бинода фаолият юритмоқда. Фойдаланаётган жиҳозларимизга 20 йил бўлиб қолган, бино таъмирталаб, компью-

тер қурилмалари ҳам анчайин эски. Идора чуқурликда жойлашгани учун интернет ҳам яхши ишламайди.

Ички йўлларимизнинг аксарияти абгор ҳолда. Ободонлаштириш бўлимига бир неча маротаба мурожаат қилдик. Аммо уларнинг ҳам қўлидан нима келарди, ажратилган маблағ бўйича ишлашади-да.

Ҳудудимиз аҳолиси томорқасидан даромад топади, ҳосилни бир маротаба оламиз. Назаримда, биз каби чекка ҳудудлардаги қишлоқ аҳолиси учун ер солиғи миқдорини қайта кўриб чиқиш керак. Кредитларни олиш ҳам муаммо,

ҳужжатларни олиб борасиз, лекин ҳеч ишингиз битмайди. Бу ҳам етмагандек, банклар 20 миллионгача кредит бериш чегарасини белгилаб олишган. Ундан ортиқ беришмас экан. Майли дедик, кўндик. Бироқ кредитни бериш соҳаларини кенгайтириш

керак. Бизда фақат балиқчиликка беришяпти, чорвачиликка ҳам беришса яхши бўларди.

Илҳом ЮСУПОВ,
Қашқадарё
вилояти Шаҳрисабз
тумани «Ҳисор»
маҳалла фуқаролар
йиғини раиси.

ПУЛЛИ ЙЎЛЛАР ҚАЧОН, ҚАЕРДА, ҚАЙ ТАРТИБДА ҚУРИЛАДИ?

Ўзбекистонда пулли йўл қурилади, дейилганига ҳам анча вақт бўлди. Бироқ натижадан дарак йўқ. Бир қарашда пулли йўл бизга зарур ҳам эмас. Чунки пулли йўл қуришдан олдин мавжуд йўллари жаҳон стандартларига мослаб таъмирлаб қўйсин, дегувчилар ҳам кам эмас.

Хўш, ўзи Ўзбекистонда қайси ҳудудларда пулли йўл қурилади. Уларни ким, қачон қурмоқчи? Бундай йўлларда юриш учун оддий халқ қанча тўлаши керак? Унда ҳам светофор, радар бўладими? Шу ва бошқа саволларга жавоб олиш мақсадида **Молия вазирлиги ҳузуридаги Давлат-хусусий шерикликни ривожлантириш агентлигининг Иқтисодий соҳаларида Давлат-хусусий шериклик лойиҳаларини таҳлил қилиш бошқармаси етакчи мутахассиси – транспорт соҳаси бўйича давлат-хусусий шериклик лойиҳа менежери Шоҳжаҳон ТОҲИРОВ**га мурожаат қилдик.

– Дастлаб «Тошкент – Андижон» ва «Тошкент – Самарқанд» пуллик автомобиль йўллари қурилиши режалаштирилмоқда, – дейди **Шоҳжаҳон Тоҳиров**. – «Тош-

кент–Андижон» пуллик автомобиль йўлини қуриш бўйича дастлабки техник-иқтисодий асослар (ДТИА) Жаҳон банки консультантлари томонидан ишлаб чиқилиб, ўтган йили тегишли вазирлик ва идоралар билан келишилди. Лойиҳа бўйича «Инвестициядан олдинги тадқиқот» (Pre-investment study) ни ўтказиш бўйича консультантни аниқлаш ишлари бошланиш арафасида. Бир йилдан кўпроқ муддат давомида ўрганиш ишлари ўтказилгандан сўнг, халқаро тендер эълон қилинади.

«Тошкент – Андижон» пулли йўлини қуриш қанчага тушади?

– Дастлабки ҳисоб-китобларга кўра, лойиҳа умумий қиймати **2 млрд. АҚШ** долларида ошади. **340 км.лик** йўл қуриш учун **5-10 йил** керак бўлади. **Бироқ** ҳали қурилиш ишлари бошланмаган. Икки босқичли тендер асосида танланган халқаро инвестор билан ДХШ тўғрисидаги битим имзолангач, қурилиш ишлари бошланади.

Ушбу йўлда юриш нархи қанча бўлади?

– Жаҳон банкининг дастлабки ҳисоб-китобларига

кўра, йўлдан фойдаланиш нархлари энгил автомобиль ва энгил юк машиналар учун тахминан **5 ва 7 АҚШ** доллари, юк машиналари ва автобуслар учун **15 АҚШ** доллари этиб кўрсатилган. **Ушбу лойиҳа** бўйича Президент қарори қабул қилиниши кўзда тутилган бўлиб, мазкур қарорда йўлдан фойдаланувчилар учун нархлар ўзгариши ёки тўловнинг маълум қисми субсидия ҳисобига қопланиши ёхуд йўлнинг бепул бўлиши ва имтиёзга эга бўлган фойдаланувчилар рўйхати шакллантирилиши масалаларига аниқлик киритилади.

«Тошкент – Самарқанд» пуллик автомобиль йўли-чи?

– Ушбу йўл бўйича «Европа тикланиш ва тараққиёт банки» консультантлари билан битим имзоланди. Ҳозирда ДТИА

бўйича ўрганиш ишлари давом этмоқда. Лойиҳанинг умумий капитал харажатлари тахминан **1,5 млрд. АҚШ** долларида ошади. **300 км.лик** йўл учун умумий қурилиш даври кетма-кетлигига кўра, 5-8 йилни ташкил этади.

Нархи-чи? «Европа тикланиш ва тараққиёт банки»нинг дастлабки ҳисоб-китобларига кўра, йўлдан фойдаланиш нархлари энгил автомобиль ва энгил юк машиналар учун тахминан **5 ва 7 АҚШ** доллари, юк машиналари ва автобуслар учун **15-20 АҚШ** доллари этиб кўрсатилган.

Шуни таъкидлаш лозимки, ҳали мазкур лойиҳалар бўйича аниқ белгиланган маршрут ва нархлар мавжуд эмас. Сўнгги тасдиқланган рақамлар ҳукумат ва инвесторлар ўртасида тузиладиган келишув асосида аниқ бўлади. Айтилган рақамлар халқни амалга оширилиши мумкин бўлган лойиҳалар бўйича умумий тушунчага эга бўлиши учун маълум қилинди.

Пулли йўлларида ҳам светофор, радар, «ГАИ»лар бўладими?

– Йўқ, радар, «ГАИ» бўлмайди. Светофорлар қўйилиши ёки қўйилмаслиги қурилиш жараёнида, яъни ҳукумат даражасидаги келишувда акс этади. **Яна бир гап:** халқаро тажрибага кўра, пуллик йўл қурилганда одатда

аҳоли учун бепул алтернатив йўл сақланиб қолади. Демак, бизда ҳам айримларда хавотир уйғотаётган мавжуд трасса йўллар фойдаланишда қолади.

Ҳозирда иккала лойиҳа бўйича ишлар деярли бир хил босқичда. Лойиҳалар кўлами ва таъсири жиҳатидан Марказий Осиё бўйича йирик лойиҳалардан бўлганлиги учун жаҳон тажрибаси жиҳатидан узоқ муддатда амалга оширилиши нормал ҳолат ҳисобланади.

Ўзи бу пулли йўллардан халққа, давлатга қандай фойда?

– Мамлакатнинг транзит салоҳияти ортади. Йўлдан фойдаланувчилар вақти тежалади. Иқтисодий ўсишни жадаллаштиради. Бундан ташқари, йўл қурилиши ва лойиҳа билан боғлиқ бевосита ва билвосита минглаб иш ўринлари яратилиши мумкин. Энг муҳими, лойиҳани молиялаштириш давлат бюджетидан эмас, асосан, хусусий шерик томонидан амалга оширилади.

Назаримизда, пулли йўлни қўрмасдан олдин мавжуд йўллари таъмирлаш лозим. **Негаки**, пулли йўл қурилгач, ҳозирги магистрал йўллар ўз ҳолига ташлаб қўйилиши мумкин. Натижада, оддий халқда танлов қолмагач, пулли йўлдан юришга мажбур бўлади.

Рустам ЮСУПОВ.

МЕНДА САВОЛ БОР...

МОЛ-МУЛК СОЛИҒИ ҚАЙСИ МАЙДОНДАН ҲИСОБЛАНАДИ?

– Уй-жойимнинг умумий майдони 129.45 кв.м, фойдали майдони 97.40 кв.м ҳамда кадастр қиймати 28,5 млн. сўм қилиб белгиланган. Мол-мулк солиғи қайси майдондан ҳисобланади? Агар кадастр қиймати белгиланмаган бўлса қандай ҳисобланади?

Нодир ҚОДИРОВ,
Давлат солиқ қўмитаси
Ресурс солиқлар маъмуриятчилиги бошқармаси
бошлиғи ўринбосари:
– Жисмоний шахсларнинг

мол-мулкини баҳолаш бўйича ваколатли орган томонидан аниқланган солиқ солиш объектининг баҳоси мавжуд бўлмаган тақдирда, мол-мулкнинг шартли қиймати Тошкент ва Нукус шаҳарларида, шунингдек вилоят марказларида – 42 млн. сўмнинг беш баравари (210 млн. сўм) миқдорида, бошқа шаҳарларда ва қишлоқ жойларда эса – икки баравари (84 млн.сўм) миқдорида солиқ базаси ҳисобланади.

Камол РАСУЛОВ.
Наманган вилояти.

МАЙДАЛАШИБ КЕТАЁТГАН МАҚСАДЛАР

Уйдагилар телеканалдаги қиморга ўхшаган ўйин томошаси билан банд. «Борига барака», «Олтин калит», яна нимадир шоулар, лоттолар... «Мана ҳозир тугмачани босади, машина қулоғини ушлаб кетади. Ундан кўра даллол таклиф қилган нарсаларни ол». Шунга ўхшаш гаплар эшитилади.

Гўё кўрсатувнинг ичига кириб кетишган. Ҳаёт тўхтаб қолган. Дунёни сув босса тўпиғига чиқмайди. Қани энди илм олиш, изланиш йўлидаги муҳим масалаларга ҳам шундай ёндошолсак. Афсус...

Яқинда қишлоғимда бўлиб қайтдим. Бу томошани катталар ҳам орзиқиб кутишаркан. Бошловчи ва даллолларнинг бачканалигини танқид қилиб, орият, ҳамиятни қўзғамокчи бўлдим. «**Пойтахтда яшайсан, сен ҳам ўшанақа ичимликлардан ичиб, бирон нарса ютсанг-чи**», дейишди бунга жавобан. Содда тоғам «**мениям ўша**

кўрсатувларга олиб бор, бирон нарса ютай», дейди.

Қовун-қовундан ранг олади, деганларидек, бугун хусусий телеканалларимизга бундай шоулар «юкиб» бўлган. Маърифат, маънавият мавзуси эса тош босмайди. Россия телеканалларида ҳам қиморбозликка ўхшаган кўрсатувлар бунчалар болалаб кетмаган.

Бу фуқароларга нима беради? Балким телеканалга, ишлаб чиқарувчига даромад келтирар. Аммо фуқароларда истеъмолчилик кайфиятидан бошқа нарсани шакллантирмайди.

Мактаб, коллеж

ўқувчиси ота-онаси тушликка деб берган пулидан тежаб, ютук чиқиш эҳтимоли бор товарлар харидига шошади. Орзу майдалашади. Бирданига катта маблағ, буюм ёки автомобилга эга бўлиш мақсади бошқа ниятларни чангида қолдиради. Енгил-елпи ҳаётга ўрганади. Бефарқлик, лоқайдлик, худбинлик шаклланади.

Яқинда ўз фаолиятини қайта бошлаган «**Заковат**» интеллектуал ўйини маънили нарсаларга ҳам пул тикиш мумкинлигини кўрсатиб бераётган яхши лойиҳа бўлди. Назаримизда, унинг сафини кенгайтириш фурсати келди. «**Ёш**

китобхон» эса бир порладию кўринмай қолди.

Яни бир нарса, ютукқа балки бошқа нарсаларни тикиш ҳақида ҳам ўйлаб кўриш керакдир. Тўғри, пул, автомобиль мотивация воситаси. Аммо ҳаёт фақат модиятдан иборат эмаску. Ҳозиргача мавжуд лойиҳаларда ҳар ким ютукча бўлган паллада изланади, ҳаракат қилади. Ундан кейин-чи, бари эсдан чиқадими?..

Қўлга киритилган нарса навбатдаги

изланишларга сабаб бўлиши керак, фикримизча. **Масалан,** энг яхши китобхон (ёш доирасига қараб) Президент мактабига ёки адабиёт йўналишидаги университетга имтиҳонсиз қабул қилинсин. Ёки тил ўрганиш, хорижда малака ошириш имкониятлари тақдим қилинсин. Шунда ўз устида ишлаш маълум нуқтага келганда тўхтаб қолмайди, узвий давом этади.

Алихон САФАРОВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

ҲАР КИМ ЎЗ ВАЗИФАСИНИ БАЖАРСА БЎЛГАНИ

Муаммо: Айни пайтда норасмий секторда фаолият юритаётганларнинг ҳужжатини расмийлаштириш бўйича ишлаяпмиз. Ҳисобот, жадвал кўп. Кунимиз уларни тўлдириш ва топшириш билан ўтяпти. Ўтган йили маҳалла фаолларига 30 фоиз устама берилди дейишганди. Сўраганимизда октябрда берилишини айтишди. Аммо ҳанузгача устама берилгани йўқ.

Авваллари металлом йиғишга жалб қилинарди. Бир муддат бу вазифадан соқит бўлгандик. Бироқ яна талаб қилиш бошланди.

Бизни маҳалла раислигига 5000 нафар аҳоли сайлаган. Қоғозбозлик ва мажлисбозликдан ортиб қачон уларнинг муаммолари билан шуғулланамиз?

Кредит олишда кўмаклашинглар, тадбиркорларни кўпайтиришлар, дейишади. Аммо бизда кредит олиш масаласи жуда оғриқли нуқта. Чунки банкларимизда ресурс етарли эмас.

Бу ҳам етмагандек, энди ҳарбий сафарбарлик тўло-

вини ҳам маҳалла қилиб беришини сўрашяпти. Биз қачон ўз зиммамиздаги вазифаларни бажарамиз.

Таклиф: Банкларга ресурс ажратилса, маҳалламизда ишбилармонлик муҳити яхшиланар эди. Банклар эса ҳар бир маҳаллани ўрганиши керак. Маҳалламизга келишса, оилаларни ўрганишда биз ҳам уларга яқиндан ёрдам берамиз.

Самаджон ТОШПЎЛАТОВ,
Қашқадарё вилояти
Китоб туманидаги
«Халқлар дўстлиги»
маҳалла фуқаролар
йиғини раиси.

АНГИЛИК

Норматив-ҳуқуқий ҳужжатлар лойиҳалари муҳокамаси порталига Адлия вазирлиги томонидан ишлаб чиқилган «Ўзбекистон Республикасининг Маъмурий жавобгарлик тўғрисидаги кодексига қўшимчалар киритиш ҳақида»ги қонун лойиҳаси жамоатчилик муҳокамаси учун жойлаштирилди.

Энди ННТларни ҳеч ким безовта қилмайдими?

Лойиҳа билан нодавлат нотижорат ташкилотларининг фаолиятига ноқонуний аралашганлик учун жавобгарлик ўрнатилмоқда. Унга кўра, ҳуқуқбузарлик содир этган мансабдор шахсларга нисбатан базавий ҳисоблаш миқдорининг **7 бараваридан 10 бараваригача** (1,7 млн. сўмдан 2,4 млн. сўмгача), агар такроран содир этилса, 15 бараваргача (**3,6 млн. сўмгача**) миқдорда жарима солиниши мумкин бўлади.

Шунингдек, лойиҳада мазкур ҳуқуқбузарлик аниқланган тақдирда адлия органлари томонидан маъмурий ҳуқуқбузарлик тўғрисида баённома расмийлаштирилиши ва судга тақдим этилиши назарда тутилмоқда.

Лойиҳа Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 3 мартдаги «**Нодавлат нотижорат ташкилотларини давлат томонидан**

қўллаб-қувватлаш, уларнинг фаолияти эркинлиги, ҳуқуқлари ва қонуний манфаатлари ҳимоя қилинишини таъминлашга оид қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги қарори асосида ишлаб чиқилди.

Қайд этиш лозимки, аввал бу каби ҳуқуқбузарлик учун жавобгарлик ўрнатилмаганди. Натижада нодавлат нотижорат ташкилотларини мажбурий равишда ҳомийлик ва бошқа ишларга жалб қилиш, тадбирлар ўтказишга қаршилик қилиш, уларга тегишли бўлган мол-мулкларни олиб қўйиш, шунингдек, қонунчилиқни бузган ҳолда уларга оид ҳужжатларни талаб қилиб олиш каби ҳуқуқбузарликлар содир этилган.

Мазкур қонун лойиҳасининг қабул қилиниши нодавлат нотижорат ташкилотларининг эркин фаолият юритишига янада қулай имкон яратади.

Саҳифани САДОҚАТ тайёрлади.

АМАЛДОРЛАР БОЛАЛАРИНИ АХЛОҚСИЗ ЭТИБ ТАРБИЯЛАШАПТИМИ?

Ўтган йили Олмалиқ шаҳар собиқ ҳокимининг ўғли машинани катта тезликда бошқаргани, безорилик ҳаракатларини содир этгани бўйича видеотасвирлар муҳокамалар марказида бўлганди.

Яқинда эса Қарши шаҳридаги мактаблардан бирида ўқувчининг уятсиз қилмиши акс этган видеоси ёшлар одоб-ахлоқи ҳақида кўпчиликда жиддий ташвиш уйғотди. Маълумотларга кўра, ушбу боланинг отаси вилоят прокуратураси ходими экан. Ҳа, энди шунга ҳам ваҳима қилиш шартми, битта-иккита шунақаси ҳам чиқадими-да, дейишингиз мумкин.

Йўқ, бу воқеаларни огоҳлантирувчи сигнал сифатида қабул қилиш лозим. Нимадан? Давлат амал-

дорларининг халқ олдида ҳурмати ва ишончини бутунлай йўқотишидан. Шусиз ҳам давлат тизимидаги коррупциявий ҳолатлар туфайли бу ишончга жиддий дарз кетган.

Хулоса шуки, бу каби ҳолатлар қандай келиб чиқаётгани ҳақида ўйлаб кўриш зарур. Демак, ушбу масъул лавозимдаги одамларнинг оилавий муҳитида маънавий соғломлик етишмайдими. Уларнинг ўзи шундай носоғлом муҳитни яратишган ёки фарзандлар

тарбиясини бошқара олишмаган.

Энди бундай ноқобил шахслар ишлайётган давлат идорасидаги муҳит ҳам савол остида қоляпти. Биринчи навбатда, одамларда ана шундай тасаввур пайдо бўлади. Энг ёмони, буни нотўғри дейишга ҳам етарли асос топиб беролмаймиз. Ахир кўплаб идораларда қайсидир даражада порахўрликлар мавжудлигини, мансбдорларнинг манманлиги ва аҳоли манфаатига безътиборлиги, аксинча, давлат мулкани ўғир-

лаш пайида бўлишни инкор этолмаймиз.

Ўйлаб кўринг, бундай нафси бузуқ кимсалар тарбиясини олган болалар табиатида қандай қилиб худбинлик, маънавий бузуқлик шаклланмасин.

Демак, давлат идо-

раларида ишлайётган ходимларни, айниқса, мансбдорларни биринчи ўринда ҳалоллиги, халқпарварлигидан келиб чиқиб баҳолаш ҳақида жиддий ўйлаб кўриш керак бўлади.

Тўлқин ШЕРНАЕВ.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«30 ФОИЗЛИК УСТАМАМИЗ ҲАЛИГАЧА БЕРИЛМАДИ»

Маҳаллаларга қаратилаётган эътибор, ўтказилаётган ислохотлар, албатта, бизни хурсанд қилади. Аммо соҳадаги муаммолардан ҳам кўз юмиб бўлмайди. Мисол учун, шу кунгача неча бор айтилса-да, ҳужжат ишлари ортиб бормоқда.

Дилмурод РУСТАМОВ,
Мингбулоқ туманидаги
«Яккатол» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

Муаммо: маҳаллага ҳамон қўшимча штат ажратиш бўйича таклифларимиз натижасиз қолмоқда.

Назаримда барча маҳалла ходимларини қийнаётган яна бир муаммо, бу — 30 фоизлик устама пулларини тўлаб берилмаганидир. Аввал барчага берилади, дейишганди. Лекин амалда бундай бўлмади. Шу сабабли туманимиздаги айрим маҳалла ходимлари турли мутасадди ташкилотларга мурожаат қилишди. Барибир, бу мурожаатлар натижасиз қолиб кетди.

Маҳалламизга хос муаммоларни ҳал қилишда ҳам фақат мурожаат билан чекланиб қоляпмиз. Мисол учун, маҳалламизга тоза ичимлик суви муаммосини ечиш учун анчадан бери ҳаракат қиламиз. Ҳаракатларимиз ҳозирча бесамар бўлмоқда.

Таклиф: маҳалла фуқаролар йиғини раисининг ҳамкор ташкилотларига мурожаати аниқ муддатда ўрганилиши ва жавоб қайтарилиши қонун билан мустаҳкамлаб қўйилса, ҳудудлардаги муаммолар ечими осонлашади.

ЖШШИР нима?

– Куни кеча Президентимиз имзолаган «Аҳоли ва тадбиркорлик субъектларига давлат хизматларидан фойдаланишда янада қулай шароитлар яратиш, бу борада бюрократик тўсиқларни қисқартириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармон асосида 2021 йил 1 июлдан солиқ органларида солиқ тўловчиларнинг ҳисобини юритиш жисмоний шахснинг шахсий идентификация рақами (ЖШШИР)дан фойдаланган ҳолда амалга оширилиши айtilмоқда. Паспорт серия ва рақами тушунарли. Лекин ЖШШИР нима? Ва уни қандай аниқлаш мумкин?

Жаҳонгир БОЙМУРОДОВ.
Қашқадарё вилояти.

Хушнудбек ХУДОЙБЕРДИЕВ,
ҳуқуқшунос:

– ЖШШИР – жисмоний шахснинг шахсий идентификацион рақами бўлиб, у ҳар бир фуқаронинг паспортига ёзилган бўлади. Паспортни янгисига алмаштирсангиз ҳам, серия ва рақам ўзгариши мумкин, аммо ЖШШИР ўзгармайди (ўта камдан-кам учрайдиган ҳоллар бундан мустасно). Уни аниқлаш жуда осон. Қуйида кўрсатилган сурат орқали паспортингиздан 14 та рақамни топинг, ана шу Сизнинг ЖШШИРингиз бўлади.

Демак, паспорт бўлмаса ЖШШИР рақам ҳам бўлмайди.

ТАДБИРКОР НЕГА ЭЛЕКТРОН САВДОЛАРГА ИШОНМАЙДИ?

Дунёда электрон савдолар, тендерлар бозор учун энг мақбул усул сифатида тан олинган. Аммо бизнинг одамларда ҳамон давлат харидлари ва тендерларга нисбатан ишончсизлик кучли. Бунинг электрон харидлар жараёнида мамлакатимиздаги жами тадбиркорларнинг бор-йўғи 4 фоизи иштирок этаётгани ҳам исботлайди.

Нега? Чунки кўпчилик маҳсулотни бозордан олишни афзал кўради. Боис биржа орқали товар харид қилмоқчи бўлган тадбиркор баъзан ўн беш кунлаб кутишига тўғри келади.

Яна бир гап. Аксарият тадбиркорлар ҳали-ҳануз таниш-билишчилик ортидан ишини битириб олиш мумкин, деган фикрдан йироқ эмас. Бир томондан бунда ҳам жон бор. Зеро, тендер бўлса-да, барибир ҳоқимнинг қизи ё кўёви 1-2 миллиард сўмлик буюртмани ютаётган

ни, қайсидир раҳбар таъсисчилигидаги фирма 10-30 миллиард сўмлик тендерда ғолиб келаётгани ҳақидаги маълумотлар ошкор этилмоқда. Бу эса ўз-ўзидан жамоатчиликда ҳали ҳам давлат харидларида таниш-билишчилик, коррупцион ҳолатлар ва мансаб суиистеъмолчилиги борлиги ҳақида тасаввур уйғотмоқда. Электрон савдоларда бу каби ҳолатларнинг олдини олиш борасида бирор чора кўриляптими ёки бу нормал ҳолатми?

— Очиғи, кўзланган натижаларга ҳали эришмадик, — дейди **Молия вазири ўринбосари Одилбек Исоқов**. — Олдимизда жуда кўп иш турибди. Электрон савдони янада оммалаштириш, унда тадбиркорлар иштирокини соддалаштириш, давлат ва корпоратив буюртмачилар малакасини ошириш ва шу орқа-

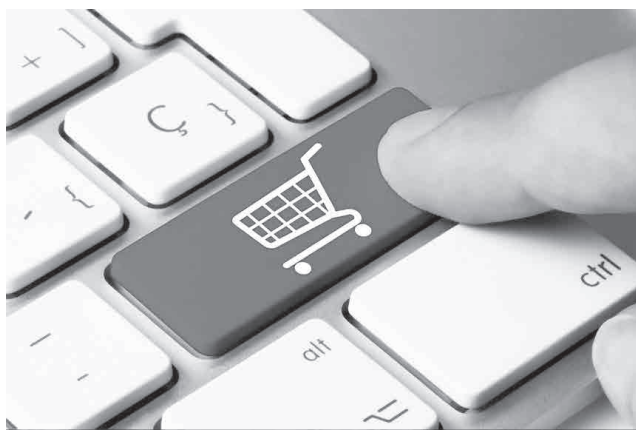
ли давлат харидларини 100 фоиз электронлаштиришни мақсад қилганмиз. Муаммолардан бири — танлов ва тендер электрон тарзда ўтказилишига имконият яратилган бўлса-да, лекин ҳали қонун нуқтаи назаридан мажбурий эмас. Давлат харидлари олдин ҳеч қачон очик бўлмаган. Мана шу очиклик сиёсати туфайли биз нафақат регулятор сифатида, балки жамият сифатида ҳам қанақа камчиликлар борлигини кўпроқ ҳис қиляпмиз, кўряпмиз ва ҳар хил методлар билан уларга қарши курашяпмиз. Қонунчилигимизга мувофиқ, давлат харидларининг қонунийлигини таъминлаш фақат Молия вазирлиги давлат харидлари департаментининг вазифаси эмас.

Регулятор сифатида тизимнинг ишлаши учун биз қонуний тартиб-тамоийилларни яратиб, давлат органлари ва буюртмачилари учун етказамиз. Давлат ғазнашу очиклик сиёсати туфайли биз нафақат регулятор сифатида, балки жамият сифатида ҳам қанақа камчиликлар борлигини кўпроқ ҳис қиляпмиз, кўряпмиз ва ҳар хил методлар билан уларга қарши курашяпмиз. Қонунчилигимизга мувофиқ, давлат харидларининг қонунийлигини таъминлаш фақат Молия вазирлиги давлат харидлари департаментининг вазифаси эмас.

Хулоса. Тизимда муаммолар кўп. Электрон савдоларнинг очик ва

шаффоф ўтказилиши муҳим. Қанча ташкилот бу соҳани назорат қилмасин, бунда энг самарали усул жамоатчилик назоратидир. Жамоатчилик назорати қанчалик кўп бўлса, тизимда шунчалик ўзгариш бўлади. Тизимнинг очиклигини қанчалик таъминласак, айниқса, пул ўтказиш жараёнида ғазна билан давлат харидлари тўлов тизими чамбарчарс ишласа, шунчалик давлат харидлари қонунчилигини амалда қўллаш осонлашади.

Нилуфар ЮНУСОВА.

ФИКР

МУҲОКАМАДА КЎЗГА ТАШЛАНГАН МУАММОЛАР

Молия вазирлиги Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонун лойиҳасини жамоатчилик муҳокамаси учун эълон қилди. Унга мувофиқ, фақат электр двигател орқали ҳаракатланадиган автотранспорт воситалари сотиб олувчи ва (ёки) Ўзбекистон ҳудудига вақтинчалик олиб киришни амалга оширувчи шахслар йиғим тўлашдан озод қилинади.

Муҳокама жараёнида лойиҳанинг айрим камчиликлари кўзга ташланмоқда. Жумладан, 429-моддага кўра, 2020 йил учун ер солиғи ставкаларининг 2-жадвалида юридик шахсларга ажратилган ерлар учун, зоналар бўйича (суғориладиган, аҳоли пунктларида, аҳоли пунктларидан ташқарида, лалмикор яйлов) ҳамда конлар ва карьерлар банд қилган ерлар учун, зоналар бўйича (суғориладиган,

лалмикор яйлов) алоҳида солиқ ставкалари белгилаб берилганди.

2021 йилга ер солиғи ставкаларини белгилашда, авваллари амалда бўлган айнан ушбу 2-жадвал эътибордан четда қолган. Натижада бир қатор муаммолар юзга келмоқда. 2020 йил мисолида олиб кўрадиган бўлсак, 2-жадвал бўйича қишлоқ жойларида жойлашган ер участкаларимизга лалмикор-яйлов ер учун ва карьерлар учун

алоҳида бўлган. Бироқ 2021 йил учун солиқ ставкалари ягона кўринишда бўлиб, жумладан, корхона жойлашган ҳудуд(Жиззах вилояти, Зафаробод тумани, Чимкўрғон Қ.Ф.Й.)да 1 га ер майдони учун солиқ ставкаси бир хил суммани ташкил этади. Натижада 2020 йилга нисбатан оддий ер участкалари (карьерлардан ташқари) учун солиқ ставкалари бирданга бир неча марта ошиб кетмоқда.

Қизиқ ҳолат

карьерлар жойлашган ер участкалари билан юз бермоқда. Бизнинг корхонамиз Жиззах вилоятининг Зафаробод, Фориш ва Ш.Рашидов туманлари туташган чегара ҳудудида бўлиб, 1 дон аҳоли тош карьеримиз бир вақтнинг ўзида шу 3 та туман ҳудудида жойлашиб қолган. Ушбу учта ҳудуд ҳам қишлоқ жойлари, узоқ чўл, яйлов ҳудудлари бўлиб, уларда мавжуд ҳо-

лат ва шароит бир хил. Лекин 2021 йил учун солиқ ставкасига қарайдиган бўлсак, Зафаробод, Фориш ва Ш.Рашидов туманлари учун алоҳида нарх белгиланган. Ушбу солиқ ставкаларини қўллаш натижасида карьерлар учун солиқ ставкалари бир неча баробарга ортиб кетмоқда.

Умид САЛИМОВ,
тадбиркор,
Жиззах вилояти.

МУСТАҚИЛ КАСАБА УЮШМАЛАРИГА ЭХТИЁЖ БОР...(МИ?)

Ўтган ҳафтанинг кенг муҳокама қилинган воқеаларидан бири, бу — Сирдарёда бир гуруҳ ишчилар «мустақил» касабаси уюшмаларини тузаётгани ҳақида баёнот билан чиққани бўлди. Бу фаоллар ўз баёнотларида уюшмаларни тузишга турли сунъий тўсиқлар вужудга келтирилгани тўғрисида ҳам гапирган. Уларнинг таъкидлашича, бүгун Ўзбекистонда мавжуд касабаси уюшмалари федерацияси ишчилар манфаатларини ҳимоя қилиш функциясини тўлиқ адо эта олмаяпти.

Бундан ташқари, ишчилар учун федерацияга алтернатив, рақобатчи жамоат ташкилоти мавжуд эмас. Бу эса меҳнат ҳуқуқи соҳасида ўзига хос монополияни вужудга келтирмоқда. Бандлик ва меҳнат муносабатлари вазирлиги эса ўз номи билан давлат ташкилоти. Касаба уюшмалари федерацияси мазкур вазирликка жамоатчилик пасангиси бўлиши лозим бўлган ҳолда, аслида ҳукуматнинг тўла назорати остидаги яна бир вазирлик, холос.

Эътиборлиси, бу «вазирлик» давлат бюджетидан эмас, ходимлар маошидан молиялаштирмоқда. Яъни касабаси уюшмалари федерацияси мамлакатда қонуний ишлаётган ҳар бир ходимнинг маошидан 1 фоиз миқдорда «взнос» ушлаб қолади. Айримлар бу «взнос»ни мажбурий солиққа ҳам қиёслайди.

Агар Ўзбекистонда

тонда касабаси уюшмаларига ҳар ой тўлов тўлаши лозим бўлган 7 миллион нафардан ортиқ фуқаро борлигини ҳисобга олсак, эртанамо суммалар келиб чиқиши тайин. Бу федерациянинг бюджети анча-мунча вазирликниқидан катта эканини ҳам англатади. Яна бир жиҳати, бу маблағлар жамоат ташкилоти маблағлари сифатида солиққа тортилмайди. Уларнинг қонуний, мақсадли сарфланиши федерация таркибидagi ҳисоб палатаси томонидан назорат қилинади.

Юқоридагилар «мустақил» касабаси уюшмасини тузиш иддаоси билан чиққан фаоллар таъкиди.

Хўш, аслида ҳам шундайми?

Ҳақиқатан ҳам, федерациянинг бюджети ўта катта. Аммо бу пулларнинг бир қисми маҳаллий касабаси ташкилотлар, бошланғич қўмиталар ихтиёрида

қолдирилади. Қўмиталар пулни юқори турувчи ташкилот тасдиқлаган смета асосида сарфлайди. Бундан ташқари, федерация турли жамоат тадбирлари, хайрия ишларини амалга ошириб келади.

Рақобатчи касабаси уюшмалари тузиш масаласига келсак, албатта, ҳар соҳада рақобат бўлгани маъқул. Бу тажриба кўплаб мамлакатларда бор. Мисол учун, Жанубий Кореяда икки эмас, ўнлаб мустақил касабаси уюшмалари фаолият юритади. Бошланғич ташкилотлар, алоҳида ходимлар ҳам ўз хоҳишига кўра, улардан истаганига аъзо бўлиши мумкин. Бундай тартиб АҚШ, Европа мамлакатла-

рида ҳам бор.

Бироқ, тан олиб айтиш ҳам керакки, Ўзбекистонда касабаси уюшмалари федерациясига рақобат қилишга қодир жамоат ташкилотини яратиш бир мунча оғир вазифа. Зеро, федерация тизимида ўнлаб ташкилотлар, оромгоҳу сиҳатгоҳлар, спорт иншоотлари, тўғараклар ва ҳоказолар бор. Бундай тизимни бир лаҳзада яратишни тасаввур қилишнинг ўзи қийин.

Аммо ҳаракат ижобий баҳоланиши керак. Жамоат ташкилотлари орасида ҳам рақобат пайдо бўлса, бу жамиятимиз учун фақат фойда келтиради.

Улуғбек
ИБОДИНОВ.

Биласизми?

ПОЕЗДДА
СИГАРЕТ ЧЕКИШ
МУМКИН
ЭМАСМИ?

Маҳаллий ва узоқ масофага қатнайди-ган поездларда, дарё кемаларида белгиланмаган жойларда, шаҳар атрофига қатнайди-ган поездларнинг вагонларида (шу жумладан тамбурларида), шаҳар ичида, шаҳар атрофига, шаҳарлараро ва халқаро йўналишларда қатнайди-ган автобусларда, шунингдек, таксиларда, йўналишли таксиларда ҳамда шаҳар электр транспортида **тамаки маҳсулотини истеъмол қилиш БҲМнинг учдан бир қисми миқдориди жарима** солишга сабаб бўлади.

Ҳаво кемаларида тамаки маҳсулотини истеъмол қилиш **БҲМнинг икки баравари** (490 минг сўм) миқдориди жарима солишга сабаб бўлади.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«МАҲАЛЛА РАИСЛАРИ БЕРГАН ТАКЛИФЛАР МАЪҚУЛЛАНМАЙ ҚОЛМОҚДА»

Президентимизнинг «Жамиятда ижтимоий-маънавий муҳитни соғломлаштириш, маҳалла институтини янада қўллаб-қувватлаш ҳамда оила ва хотин-қизлар билан ишлаш тизимини янги даражага олиб чиқиш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармони-га кўра, маҳалла раисларига қўшимча 30 фоиз устама тўлаш белгиланган бўлса-да, ҳамон бу бажарилмай келмоқда.

Маҳалла раиси ислохотчи бўлиши лозимлиги қайта-қайта таъкидланиб, уларга катта ишонч билдирилмоқда. Аммо ҳудудларда маҳаллий ҳокимликлар томонидан маҳалла раисларига ҳамон беписандлик билан қараб келинмоқда. Куни кеча Президентимиз раислигида «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастурларини жорий йилда амалга ошириш масалаларига бағишланган видео-селектор йиғилиши-

ни кузатиб кўнглим тоғдек юксалди.

Йиғилишда давлатимиз раҳбари ҳам айнан «Обод қишлоқ» ва «Обод маҳалла» дастурлари «бир марталик иш»га айланиб қолмаслиги, қилинган ҳар бир сўм инвестиция, одамларимизга уч барабар кўп фойда келтириши, уларнинг даромадини ошириши лозимлигини, аммо жойларда дастурлар ижроси талаб даражасида бажарилмаётганини, барча раҳбарлар бунинг

моҳиятини англаб етмаётганини афсус билан қайд этди.

Чиндан ҳам, «Обод қишлоқ» дастуридаги маҳаллаларда раислар берган таклифлар маъқулланмай келмоқда. Халқни эҳтиёжидан келиб чиқиб қўйилган таклифларнинг ярми ҳам инobatга олинмаяпти.

Таклиф: маҳаллада қилиниши керак бўлган ҳар қандай ишнинг маблағини ўша маҳалланинг ҳисоб рақамига тўғридан-тўғри тушириш

Улуғбек ЭРГАШЕВ,
Фурқат туманидаги «Ингичка» маҳалла фуқаролар йиғини раиси, халқ депутатлари туман Кенгаши депутати.

керак. Ана шунда раис ҳам ажаритилган маблағ нимага сарфланаётганидан хабардор бўлиб туради. Республикадан вилоятга, вилоятдан туманга, тумандан маҳаллага келгунча маблағ тўла етиб

келмаяпти. Масалан, ўзим раислик қилаётган маҳалланинг ички йўллари 25 км.ни ташкил этса-да, атиги 3 км. асфальт ва шағал бўлармиш. Лоақал ярми бўлса ҳам майли эди.

УСТОЗЛАР ҚАЧОНГАЧА ЎҚУВЧИЛАРНИНГ КИТОБИДАН ФОЙДАЛАНАДИ?

Яқинда ўқитувчилар билан гаплашиб қолдим. Депутат сифатида муаммоларини сўрагандим, «қайси бирини айтилик» дея навбати билан гап бошлади. Сиз ҳам бир қўлоқ тутинг, муаммолар шахсий эмас...

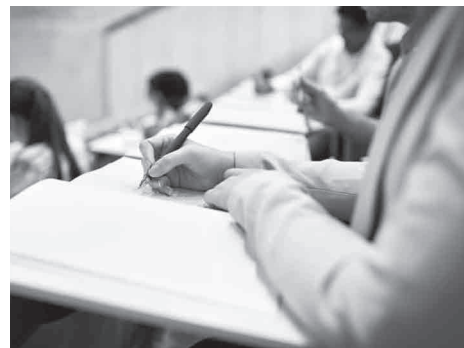
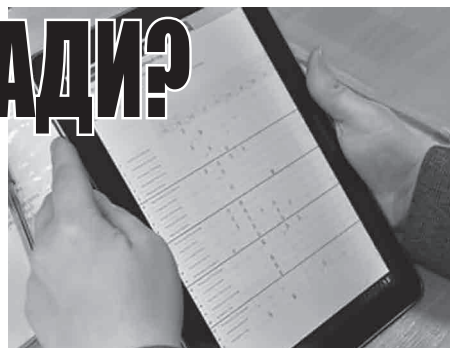
«Шу вазирликдагилар мактабнинг нонини емаганига яна бир бор амин бўлдим-да. Мана, яна бир нотўғри қарор: вазирлик кунлик конспектни бекор қилиб, ўқитувчини «қуролсиз уруш»га ташлади. Ўқитувчи дарсга тайёргарликсиз, конспектсиз кириши мумкинми?! Тажрибалилар бир амаллаяпти, лекин ёшлар умуман эплотмаяпти. «Дарсга тайёргарлик кўр, бирон нарса тайёрла» десангиз, баъзи бирлари оғзингизга уради, конспект ёзиш мумкин эмас деб».

«Мактаблар замонавий ўқув техникалари билан тўла таъминланганида ҳам бошқа гап эди. Лекин ўқитувчининг қўлида ҳамон бўр

ва латтадан, ранги ўчиб кетган доскадан бошқа ҳеч нарса йўқ, ҳатто пойтахт мактабларида ҳам».

«Электрон кундаликка ҳам жуда шошдик. Аввало, ўқитувчиларни ноутбук, ҳеч бўлмаганда, планшет, мактабни эса тезкор интернет билан таъминлаш муаммосини ҳал қилиш керак эди. Яхшиям қўлимизда «сенсор»ли шахсий телефонимиз бор, амаллаб баҳоларни киритамиз. Телефони йўқларнинг куни эса яна мактабнинг интернетини номига ишлайдиган компютерига қолмоқда. Ахир баҳолар дарс пайтида, ўқувчиларнинг кўз олдида қўйилиши керак эмасми?»

«Мактаблар рей-

тингини ўқувчиларнинг олий таълимга кириши билан белгилаш ҳам нотўғри қарор бўлди. Ҳозир 11-синф ўқувчиларининг аксарияти дарсга келмаяпти. Яъни уларга дарс пайтида ҳам «репетитор»га қатнашга рухсат берилган. Ахир директор ишдан кетишни хоҳламайди».

«Ўқувчиларга ижарага дарсликлар берилди, лекин ўқитувчининг қўлида китоби йўқ! Устозлар қачонга-ча ўқувчиларнинг китобидан фойдаланади?»

Устозлар ушбу

муаммолардан келиб чиқиб, қуйидаги таклифларни ўртага ташлади:

Конспект тайёрлаш масаласини мактаб ихтиёрига қўйсин. «Педкенаш»нинг ўзи ҳал қилсин, ким конспект ёзиш, ким ёзмасликни.

Вазирлик мактабни ноутбук ёки планшет билан таъминлай олмас экан, ҳеч бўлмаганда, ўқитувчиларга фойзсиз кредитга планшет олиш имкониятини яратсин. Ўқитувчилар ҳам бунга жон-жон деб рози бўлади.

Мактабларни ўқувчиларнинг олий таълимга кириши билан баҳолашни тўхтатиш керак. Бу мактабнинг эмас, «репетитор»нинг меҳнати экани вазирликдагиларга ҳам яхши маълум-ку. Қолаверса, бу билан яна таълимдаги муаммоларни яширяпмиз, холос.

Ўқитувчиларга текин ёки ижарага дарслик беришни йўлга қўйиш керак.

Жаҳонгир ЗИЯЕВ,
Олий Мажлис
Қонунчилик
палатаси депутати.

ОҒРИҚ

ОДАМ СОТГАНЛАРГА НЕГА ЕНГИЛ ЖАЗО БЕРИЛЯПТИ?

Маълумотларга кўра, 2020 йилда юртимизда одам савдоси билан боғлиқ 93 та жиноят аниқланган, 129 нафар шахс жиноий жавобгарликка тортилган. Судлар томонидан 100 нафар шахсга нисбатан жиноят ишлари кўрилиб, 93 нафарига айблов, 7 нафарига нисбатан оқлов ҳукми чиқарилган. Аянчлиси, одам савдоси турларидан шахвоний мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ жиноятлар 3 баробарга, чақалоқ савдоси 2 баробарга кўпайган.

Бу дегани, хотин-қизларни хорижга алдов йўли билан олиб чиқиб кетиб, сотиб юбориш ҳолатлари тез-тез содир этилмоқда. Бугунги кунда ўз боласини сотаётган оналар сони ҳам ортган. Авваллари туққан боласини бирон жойга (бекатга, масжид ёнига) ташлаб кетилиши ҳақида эшитардик. Ҳозир эса очикдан-очик ўз боласини «бизнес»га айлантирган оналарни ҳам кўряпмиз.

Таҳлилларга кўра, ўз чақалоғини сотган аёлларнинг 31 фоизи оғир ижтимоий аҳволи, 17 фоизи ҳомилани яшириш, 52 фоизи эса моддий манфаат топиш мақсадида ушбу жиноятларни содир этган. Хоразм вилояти одам савдосига оид жиноятлар сони бўйича етакчи ҳисобла-

нади. Республика бўйича аниқланган жиноятларнинг 17,2 фоизи мазкур вилоятга тўғри келади. Шу билан бирга, Бухоро вилоятида одам савдоси билан боғлиқ жиноятлар ўтган йили 2019 йилга нисбатан салкам 30 фоизга ортган, уларнинг барчаси аёллардан шахвоний мақсадларда фойдаланиш билан боғлиқ жиноятлардир.

Хўш, нега одам савдоси яна авж оляпти? Сабаби битта — уларга нисбатан жазо чоралари жуда енгил. Жазо оғирроқ этиб тайинлансагина, бундай хунук ҳолатларнинг олди олинган бўлар эди. Одам одамни

сотиши қанчалик тўғри? Шунга яраша жазони кучайтириш вақти келмади-микан? Бир неча йил олдин машина ўғрилари кескин камайди, бунга автомобиль ўғирлаш бўйича содир этилган жиноятларга қаттиқ жазолар жорий этилгани сабаб бўлганди. Чақалоқ савдоси автомобиль савдосидан оғирроқ жиноят бўлса керак?! Шу боис бундай жиноятга нисбатан қаттиқроқ жазо чораларини қўллаш муҳим ва шарт. Токи, одамлар қилаётган ишига нисбатан жазо муқаррарлигини ҳис этсин.

Нилуфар
ЮНУСОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

«ИШСИЗ ФУҚАРОЛАРГА ИШ ҚИДИРИБ КУНИМИЗ ЎТЯПТИ»

Оммавий ахборот воситаларини, жумладан, соҳамиз бош нашри «Mahalla» газетасида берилаётган ҳар бир мақолани кузатиб бораман. Айниқса, тизимга оид маълумотлар эътиборимни тортади.

Кейинги пайтда маҳалла раислари томонидан яхши фикр-мулоҳаза ва таклифлар билдириляпти. Аммо оддий қоғоз ёки бошқа иш жараёнига керак бўладиган ашёларнинг етишмаслигидан нолиганларни тушуна олмайман. Тўғри, аввал бизга ҳам концелярия маҳсулотлари берилмасди. Ўзимиз сотиб олардик. Энди бўлим томонидан ҳар ойда бериляпти. Балки қаердадир берилмаётгандир. Лекин буни муаммо қилиш шарт эмас, назаримда. 2 миллион ойлик олган ходим бир ойга 30-40 минг сўмлик концелярия маҳсулотлари сотиб олса бўладикуну? Умуман, тизим фаолияти ижобий томонга ўзгаряпти.

Муаммо: бироқ муаммолар йўқ эмас. Мисол учун, бизга маҳалладаги ишсиз фуқароларни ишга жойлаш вазифаси юкланган. Маҳалламизда 61 нафар «Аёллар дафтари»га, 71 нафар «Ёшлар дафтари»га киритилган ишсизлар бор. Уларнинг 50 фоизи ўзини ўзи банд қилган. Қолган қисмига иш топиш муаммо бўляпти. Аксарияти педагогика йўналишида ўрта-маҳсус маълумотга эга. Биз таклиф этган ишни хоҳлашмаяпти. Мактаб ё боғчага борсангиз, олий маълумотли кадр керак, дейди. Ишсизларни иш билан таъминламасак, раҳбарият эътироз билдиради. Фаолиятимизга салбий баҳо берилади. Гап эшитмаслик учун ҳар куни ташкилотта-ташкilot ишсиз фуқароларга иш қидириб кунимиз ўтяпти.

Таклиф: ҳудудларда ишлаб чиқариш корхоналари ташкил этилса, яхши бўларди. Бандлик марказлари ташкил этилган ишлаб чиқариш корхоналаридаги бўш ўринларни рўйхатини тақдим этса, янада самарали бўларди.

Фарҳоджон СОТИВОЛДИЕВ,
Наманган туманидаги
«Навқирон» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

ҚАЧОН ЎЗГАРАМИЗ?

Кўпинча турли муаммоларни рўқач қилиб мансабдорлардан ёзғирамиз-у, ўзимиз ҳам фаришта эмаслигимизни ўйлаб кўрмаймиз. Бу билан барча айбни оддий халққа ағдармоқчи эмасман. Лекин «Қарс — икки қўлдан» деган гап ҳам бор-да.

Хўп, баъзи амалдорлар одамлар ҳуқуқ ва манфаатларини оёқости қилаётган экан, биз-чи? Ҳаммамизга таниш манзара: икки-уч киши дўконда нимадир сотиб олиш мақсадида навбатда туришибди, бошқа биров келади-да гўё ҳеч ким йўқдек тўғри сотувчига мурожаат қилади. Табиийки, олдин келганлар эътироз билдиради, у эса: «шошиб тургандим-да», деб ёки бошқа нарсани баҳона қилиб ўзини оқлаш пайида бўлади. Аслида ҳеч қачон шошаётгани ҳам, ўзга

иложсиз ҳолат юз бергани ҳам йўқ, озгина сабр қилса, иши битади. Муаммо шуки, унда бошқаларга нисбатан ҳурмат етишмайди. Афсуски, бундай одамлар орамизда санокли эмас, ҳар қадамда дуч келямиз.

Яна бир ҳолат. Кўчаларда махсус жойларга элтишдан эриниб улоқтирилган чиқиндиларга кўзимиз тушади. Айни кунларда баҳорги ёгингарчилик мавсуми бошланди. Бир ёмғир қуйиб берса, йўللари, ҳовлиларни сув босади. Ариқларни тозалаб қўйишмайди, деб мутасаддиларни сўкишга тушамиз. Ахир уларни чиқиндилар билан тўлдирган ўзимиз-ку.

Яқинда Жанубий Корея сафарига борганимизда кўзим тушган бир ҳолат айтишга камчиликларимизни бўрттириб кўрсатди.

Нима сабаб бўлдию, ҳаракатланиб келаётган юк машинасидаги сабзавотлар кўчага сочилиб кетди. Йўлакда келаётган ўсмир ёшдаги беш-олти нафар ўқувчи тезда ерда сочилиб ётган маҳсулотларни йиғишга тушишди. Бунини улардан ҳеч ким сўрагани йўқ.

Ёки халқаро спорт мусобақаларида япон мухлисларининг қанчалик тозалик, саришталикка риоя қилишига кўзимиз тушган. Улар бу ишни ўзларини кўрсатиш учун эмас, одат бўлиб қолгани, бошқа ҳолатни қабул қилолмаслиги сабабидан бажаришади.

Бу фикрлар билан халқимизни инсофсизга чиқариб қўймоқчи эмасмиз. Бизда ҳам ибрат олса арзийдиган кўплаб қадриятлар бор. Катталарга ҳурмат, ота-онани улуғлаш, бағрикенглик борасида

халқимизга ҳеч қайси миллат тенг келолмайди. Шунчаки, айрим ҳолларда бефарқлик, қилаётган ҳаракатларимиз ҳақида мулоҳаза қилишга ҳафсаласизлик бизнинг оёғимиздан тортиб турибди.

Энг ачинарлиси, коррупция ҳолатлари ҳам баъзан ўзимиз йўл очиб берамиз. Яъни қонуний ҳал бўладиган ишни ҳам пора билан битиришга уриниш ҳолатлари кўп кузатилади. Порахўр ёки давлат мулкига кўз олайтираётган кимсаларни ҳурмат би-

лан тўрға чиқарамиз. Хуллас, гапирамиз десак гап кўп. Бизни бу иллатдан қутқарадиган ягона йўл — тафаккур ва дунёқарашимизни кенгайтириш, ўз қобиғимиздан бошни секин чиқариб дунёга бўйлаш, ўз муҳитимизга бошқалар, яъни кўплаб соҳаларда илғорлашиб кетган халқларнинг нигоҳи билан қарашга одатланишдир. Биринчи навбатда бизга фақат шугина етишмаяпти.

Ғайрат ЭРГАШЕВ,
педагог.

МЕНДА САВОЛ БОР...

УЙ-ЖОЙ СОЛИҒИНИ ҚАЧОНГАЧА ТЎЛАШ КЕРАК?

– 2021 йил учун уй-жойимга ҳисобланган солиқлар тўғрисида хабарнома келди, уни қачонгача тўлашим керак?

Азиза ҚОСИМОВА.
Тошкент шаҳри.

Дилдора ҲОШИМОВА,
Давлат солиқ қўмитаси давлат солиқ бош инспектори:

– Солиқ кодексининг 423-моддасига асосан, жисмоний шахслар эгалидаги мол-мулк ва ер участкаларига жорий йил учун ҳисобланган солиқларни тенг улушларда 15 апрель ва 15 октябрга қадар тўлашлари лозимлиги белгиланган.

Жисмоний шахслар мол-мулк ва ер солиқларини ўйдан чиқмаган ҳолда Soliq, Payme, Click ва бошқа мобил иловалар орқали ҳам тўлашлари мумкин.

ТАКЛИФ

«ҚОНУНЛАР АДОЛАТЛИ ИШЛАШИ КЕРАК!»

Молия вазирлиги томонидан ишлаб чиқилиб, жамоатчилик муҳокамасига қўйилган Солиқ кодексига ўзгартиш ва қўшимчалар киритиш ҳақидаги қонун лойиҳаси билан танишиб айрим эътироз ва таклифларни билдирмоқчиман.

Маълумки, Вазирлар Маҳкамасининг «Автомобилтранспорт воситаларини сотиб олиш, улардан фойдаланиш ва уларни бошқа шахсга бериш тартибга солишга доир қўшимча чоратадбирлар тўғрисида»ги қарорига мувофиқ, юридик шахслар томонидан жисмоний шахсларга тегишли автомобил транспорт воситаларига лицензия варақалари олиниши учун нотариал идоралар томонидан «Автомобилтранспорт воситасини ижарага бериш шартномаси» (450 000 сўм) ёки «Автомобилтранспорт воситасидан текин фойдаланиш шартномаси» (ССУДА)» (950 000 сўм) тузилмоқда.

Солиқ кодексининг 299-моддасида агар

ушбу Кодексда бошқача қоида назарда тутилмаган бўлса, солиқ тўловчи томонидан текин олинган мол-мулк ва (ёки) хизматлар солиқ тўловчининг даромади, деб эътироф этилиши белгиланган. Лекин янги қонун лойиҳасида текин олинган (ССУДА шартномаси асосида) автомобил транспорт воситасидан даромад олинмаса ҳам, даромад солиғи тўлашга тўғри келмоқ-

да. Шу сабабли қонун ҳужжатларининг адолатли ишлашини таъминлаш мақсадида текин олинган мол-мулк учун даромад солиғи ундирилмаслиги бўйича солиқ кодексига тегишли ўзгартириш ва қўшимчалар киритилиши лозим. Эски тахрирдаги солиқ кодексига ушбу нормалар кўзда тутилган эди.

Рустам ҒУЛОМОВ,
тадбиркор

ИЧКИЛИКНИ ҚОРАЛАЙМИЗ, АММО НЕГА ДЎКОНЛАР КЎПАЙМОҚДА?

20 мартдан бошлаб, Ўзбекистонда ароқ, коньяк, шароб ва бошқа алкоғолли маҳсулотларнинг минимал нархи ошди. Мисол учун, винонинг 1 литр тайёр маҳсулоти учун энг кам чакана нарх — 13 200 сўм (илгари 11 200 сўм), коньякнинг энг кам чакана нархи — 49 400 сўм (илгари 39 000 сўм), ароқ ва бошқа алкоғолли маҳсулотларнинг энг кам чакана нархи — 34 400 сўм (илгари 28 500 сўм) этиб белгиланди. Ҳақи савол туғилади: нархларнинг ошиши спиртли ичимликка муккасидан кетганлар сонини камайтирадимиз?

Одамзод маст қилувчи ичкиликларни ўзи яратиб, йиллар давомида яна ўзи унга қарши чоралар излайди. Ҳатто ота-боболаримизнинг ўғитларида ҳам ичкилик қораланган. Чунки мастлик инсонни жаҳолатга элтиб, ўзлигидан жудо қилиши мумкин. Жиноий ишларнинг кўпчилиги ичкилик оқибатида содир этилишини ҳисобга олсак, бу иллат инсонни тубига тортувчи жарлик экани аён бўлади.

Яна бир қизиқ парадокс: бугунги кунда спиртли ичимликларнинг зарари ва аянчли оқибатлари ҳақида ҳар қанча гапирилса-да, айнан

шу каби маҳсулотлар билан савдо қилувчи дўконлар сони кўпайиб бораётир. Нега? Чунки бундай дўконларнинг доимий «харидори» бор. Лекин мана шундай масканларда кайфу сафо қилиб, оиласини хароб аҳволга солиб қўяётган, инсоний қиёфасини йўқотаётганлар тақдирини ким ўйлайди? Юз бераётган ажралишлар, содир бўлаётган жиноятларни-ку қўя турайлик, маҳаллаларга бош оғриғи бўлаётган нотинч оилалар, ноқобил ота-оналарнинг пайдо бўлиши аксарият ҳолларда шунга боғлиқ бўлиб чиқаётгани ачинарлидир.

Агар бутун дунёдаги шифохоналарда тадқиқот ўтказилиб, натижалари жаҳон жамоатчилигига эълон қилинса аниқки, ичкиликдан азият чекканлар тўғрисида тасвирлаб бўлмас даражадаги даҳшатли бир манзара, «номи йўқ рақамлар» ўртага чиққан бўлар эди... Зеро, Жаҳон соғлиқни сақлаш ташкилоти маълумотларига кўра, саломатликка салбий таъсир қилувчи 20 та энг хатарли омиллардан алкоғоль истеъмоли ўлим ва ногиронликка олиб келувчи етакчи сабаблардан ҳисобланади.

Шундай бўлса-да, афсуски, буни ҳам-

ма ҳам англаб етмаяпти. Ҳали-ҳамон тўйларимиз, зиёфату меҳмондорчиликларимиз ана шу «заҳри қотил» сиз ўтмайди. Ўзаро иззат-ҳурматни гўё «дастурхон кўрки» бўлмиш ароқ билан, меҳмоннинг ичиш-ичмаслиги, ҳатто оз-кўп ичиши билан ўлчайдиганлар, ичмайдиган одамни ўз ҳолига қўймай зўрлайдиганлар бор. Улар «Ичмасанг, чекмасанг, яшашнинг нима қизиғи бор?» дея фалсафа ҳам сўқиб қўйишади...

Ҳар қандай тарбиявий иш, аввало, мактабдан, оиладан, хонадон соҳибининг шахсий намунасидан бошланади. Ўзи ичишга муккасидан кетган одам фарзандига ичмагин дейиши қийин, гапининг таъсири бўлмайди, қолаверса, насиҳат қилишга маънавий ҳаққи бўлмайди. Шундай экан, аввало, тарбиячининг ўзи тарбияланган бўлмоғи, илмига ўзи амал қилмоғи лозим. Хўш, сиз бунга нима дейсиз, азиз маҳалладош?

Севинч
ҲУСАНОВА.

БУ — ҚИЗИҚ...

Ичкиликбозликка қарши курашнинг антиқа усули

Уэльсда спиртли ичимликлар таъсирида жиноят содир этганлар маълум вақт давомида спиртли ичимликлар истеъмол қилиши тақиқланиб, махсус «хушёрлик ёрлиғи» тақиб юришга мажбур қилиниши мумкин. Қонун Англияда ҳам татбиқ қилинади.

Ёрлиқлар суд ҳукми билан ичкилик ичишдан маҳрум қилинган фуқароларни мунтазам назорат қилиш имконини беради. Янги технология кўмағида такрорий жиноят содир этилишининг олди олиниши мумкин. Ёрлиқлар ҳар 30 дақиқада маҳкумдан ажралиб чиқаётган тер таркибидан унинг алкоғоль истеъмол қилган-қилмаганини аниқлайди ва бу ҳақда текширувлар (Пробация) марказига хабар жўнатади.

Агар маҳкум белгиланган муддатда спиртли ичимлик ичгани аниқланса, суд ёки ваколатли органлар томонидан унга берилган жазо муддати узайтирилади. Алкоғолга жиддий боғланиб қолган кишиларга нисбатан мажбурий даволаш чоралари олдингидек сақлаб қолинади.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

МАҲАЛЛАНИНГ ХАРАЖАТИ ҚАНДАЙ ҚОПЛАНАДИ?

Маҳаллада доим иш қизғин. Тизим тўхтовсиз жараёнда. Муаммо ҳам, ечим ҳам йиғинга келиб тақалади. Маҳалла раиси эса ҳаммасида иштирок этиши шарт. Аммо соҳага оид муаммолар ҳам талайгина. Энг ёмони, маҳалланинг ўз маблағига эга эмаслигидир.

Афсуски, йиғин учун керакли бўлган концелярия маҳсулотларини ҳам, компьютерларни ҳам ўз ҳисобимиздан сотиб олишга тўғри келяпти. Иш жараёни учун керакли бўлган барча жиҳозларни кучимиз етгунча оламыз. Тадбиркорларга илтимос қиламыз. Аммо ҳар доим ҳам харажатларни қоплаб бориш қийин. Бундай шаброитда, яъни ортиқча харажатлар туфайли

ҳам коррупцион ҳолатлар келиб чиқиши тайин.

Нима қилиш керак? Авваломбор, иш кетиши, ривожланиши ва халқ ҳурматиға сазовор бўлиши учун маҳалланинг ҳисоб-рақамида пули бўлиши керак. Шундагина раис кимгадир ёрдам бера олиши ёки харажатларини қоплай олиши мумкин.

Таклиф. Қишлоқ шароитидаги маҳаллаларга 15-20

гектаргача ер ажратиб бериш керак. Қишлоқда халқни ер боқади. Шу орқали маҳалладан 7-8 нафар киши иш билан ҳам таъминланади. Ердан етиштириладиган маҳсулотлар орқали маҳалланинг озиқ-овқат захираси шаклланади. Энг асосийси, маҳалланинг ҳисоб-рақамида пули бўлади.

Шунингдек, ҳудуддаги кам таъминланган оилаларга ёрдам бериш имконияти

Юнус МИРЗАЕВ,
Самарқанд вилояти Пастдарғом тумани «Истиқбол» маҳалла фуқаролар йиғини раиси.

туғилади. Асосийси, маҳалланинг халқ орасида ҳурмати ва

ишончи ортади. Бу эса тизим учун жуда муҳим.

ИНСОН САЛОМАТЛИГИ ПУЛДАН АЗИЗРОҚ...

Ажинлар, ҳуснбузарлар, турли доғлару чандиқлар ва тери қуриши, хуллас, бир зумда гўзал бўлишни тавсия этувчи турфа-хил кремлару юз ниқобларининг сонию номлари кун сайин кўпайиб бормоқда. Терини оқартирувчию ёшартирувчилари ҳам кўп.

Бундай маҳсулотларнинг реклама тарғиботи шунчалик устамонлик билан ишлаб чиқилганки, ҳар қандай кишини бир кўришдаёқ ўзига маҳлиё этади-қўяди.

Бироқ танганинг иккинчи томони билан ҳеч кимнинг иши йўқ. Негаки, бундай маҳсулотларнинг айримлари инсон саломатлиги учун ўта хавфлидир. **Масалан,** Италияда ишлаб чиқилган «**Fade out cream**» номли пушти ёрлиқли сарғиш, оч жигаррангли пластик идишда (250 мл.) ги терини оқартирувчи мана бу крем кимёвийлиги

билан хавфлидир.

Чунки маҳсулот таркибида **симоб мавжуд** (ўлчанган қиймати: 0,4 мг/кг). Симоб танада тўпланиб, бўйрак, мия ва асаб тизимига жиддий зарар етказиши мумкин. **Бундан ташқари,** бу репродуктив тизим ва ҳомилага таъсир қилади. Қолаверса, у косметик маҳсулотлар тўғрисидаги қоидаларга мос келмайди.

Шу боис «Ўз-стандарт» агентлиги жиддий таҳдидга эга бўлган «терини оқартирувчи восита»ни юртимизга олиб кирилишига тақиқ қўйди.

* * *

Коронавирус сабаб турли дезинфекциялаш воситалари ва ҳимоя ниқобларини ишлаб чиқариш ҳажми ортди. Бироқ уларнинг ҳаммасини ҳам сифатли, деб бўлмайди.

Масалан, **таъминотчиси Дания** ҳисобланган «Guardian Hand & Skin Guardian

Hand & Skin» номи остида турли хил миқдорда (10,5; 25; 50; 250 мл) сотиладиган қўл дезинфекцияловчи воситаси ва нам салфеткалар жиддий хавфга эга. Ушбу маҳсулот «Guardson ApS» марка остида турли хил кўриниш ва шаклларда онлайн тарзда ҳам сотилган (пуркагичли идишда, кўпик чиқарувчи шишада, пакетда қадоқланган нам салфеткалар).

Огоҳ бўлинг, ушбу маҳсулот таркибида полихексанид (РНМВ) моддаси мавжуд (концентрацияси: 0,8%). РНМВ инсон гигиена ҳимояси учун фойдаланишга яроқли эмас ва тез-тез ёки такрорий равишда инсон танасига тегилса жиддий зарар етказиши мумкин. Кўзга ҳам хавфли. Агар у ютиб юборилса зарарли ҳисобланади. Қолаверса, маҳсулот Биоцид маҳсулотлар талабларига жавоб бермайди.

Таъминотчиси

Хитой давлати бўлган мана бу суратдаги **KN95** (тўлиқ номи «KN95 Disposable Respirator») маркали оқ ниқоблар ҳам соғлиқ учун хавфли, деб топилди. Ушбу ҳимоя воситаси икки хилда – кўк ва оқ рангли картон қутида (ичида 10 та ниқоб) ва кўк-оқ рангли полиэтилен пакетда (ичида 1 та ниқоб) қадоқланиб, онлайн сотилган.

Маҳсулот вирус зарраларидан ҳимоя потенциаллини реклама қилади, аммо унинг филтрлаш қобиляти тегишли Европа органи томонидан тасдиқланмаган. Бинобарин, маҳсулот соғлиқ ва хавфсизлик талабларига жавоб бермаслиги ва қўшимча чоралар билан бирлаштирилмаса, тўғри ҳимоя қилмаслиги мумкин. Маҳсулот шахсий ҳимоя воситалари тўғрисидаги қоидаларга ва тегишли Европа EN 149 стандартига ҳам

мос келмайди.

Бундай мисолларни кўплаб келтириш мумкин. Ачинарли-си, юқоридаги каби маҳсулотлар савдосини бозорларимиз атрофида ҳам учратиш мумкин.

Хўш, унда нима қилиш керак? Назаримизда, аввало, бундай сифатсиз маҳсулотларнинг юртимизга кириб келишига чек қўйиб, савдосини қаттиқ назоратга олиш керак. Бу борада ўзимизда ишлаб чиқарилаётган турли ҳимоя воситалари сифатини ҳам бир ғалвирдан кўтариш зарур.

Шундай экан, сифатсиз маҳсулотларни сотиб олишда эҳтиёт бўлинг, у Сиз ва фарзандларингиз саломатлиги учун жиддий хавф туғдириши мумкин.

Рустам ЮСУПОВ.

ҲОЛАТ

ҲУЖЖАТБОЗЛИКЛАР ФАҚАТ МАРКАЗЛАРДА БАРҲАМ ТОПАДИМИ?

Президенти-мизнинг «Аҳоли ва тадбиркорлик субъектларига давлат хизматларидан фойдаланишда янада қулай шароитлар яратиш, бу борада бюрократик тўсиқларни қисқартириш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида»ги фармонида асосан, жорий йил 1 июндан давлат органлари томонидан 18 турдаги маълумот ва ҳужжатнинг аҳоли ҳамда тадбиркорлардан талаб қилиниши бекор қилинди.

Аксинча, мазкур ҳужжатларни ваколатли давлат органлари «Электрон ҳукумат» платформаси орқали оладиган бўлди. Агар уларнинг рўйхатига назар ташласак, ҳужжатбозлик масаласида аҳолига анча енгиллик яратилаётганига амин бўлиш мумкин. Жумладан, шахсни тасдиқловчи ҳужжатнинг нусхаси, шахснинг белгиланган шаклдаги фотосурати, кадастр ҳужжатлари ва уларнинг нусхалари, меҳнат дафтарчалари ва уларнинг нусхалари, тиббий-ижтимоий эксперт комиссияларининг маълумотномалари, иш ҳақи ва иш стажини ҳамда олий ва ўрта маҳсус таълим муассасаси-

да ўқиганликни тасдиқловчи архив маълумотномалари ва ҳоказо.

Албатта, бу — замон талаби. Ҳозирги кунда шусиз иложи йўқ. Лекин халқимиз учун бунга етишиш жуда катта ҳодиса, десак янглишмаган бўламиз. Ахир идорама-идора ҳужжат йиғишнинг қанчалик азоб эканини бошидан ўтказган билади ва бу сарсонгарчилик кўпчиликка таниш.

Шу маънода юқоридаги ўзгариш кўнгилдаги иш бўлди. Аммо шу билан ҳаммаси бирданига жойига тушади, деб ўйлаш соддалик бўлади. Ҳозиргига қараганда аҳвол яхшиланишига шубҳа қилмаймиз. Аслида шу кунгача ҳам

бу борада жиддий қамдамлар қўйилди. Давлат хизматлари марказлари кўмагида одамлар кўпгина «қоғоз йиғиш» ташвишдан халос бўлди.

Шуниси борки, бу ўзгариш асосан пойтахт ва айрим ҳудудий марказларда қониқарли амалга ошди. Туман ва шаҳарларда эса Давлат хизматлари марказлари нари борса уч-тўрт идорадан маълумотларни электрон усулда олади, қолганларини йиғиш учун яна идорама-идора сарғайиш керак.

Қизиқ жиҳати, сиз, айтилиқ, нотариал идорада кўчмас мулк олди-сотдисини амалга ошириш чоғингизда электрон тизим коммунал тўловлардан арзимаган

сумма қарзингиз борлигини кўрсатди. Энди шу қарзни тўлаш учун югуришингизга тўғри келади. Яна овора бўлмай деб, ортиғи билан тўлайсиз. Майли, сизнинг қарзингиз бировнинг елкасига ортилмагани яхши. Лекин шуни деб оворагарчиликни кўпайтиришга ҳолат борми? Икки томоннинг келишуви билан ҳал бўладиган масала-ку бу.

Бунинг устига, Давлат хизматлари маркази орқали бирор масалада ариза топширсангиз, уни ҳал қилувчи идорага бориб учрашмагунингизча натижа кўринмайдиган ҳолатлар ҳам учрайди. Ваҳоланки, сиз бу хизмат учун пул тўладингиз. Бунинг ўрнига,

ўша ташкилотнинг ўзига тўғридан-тўғри борганингиз маъқул эмасми.

Демоқчимизки, кўплаб ҳудудларда идора ва ташкилотларнинг электрон тизимга тўлиқ уланишига эришилмас экан, фуқаролар мурожаат қилган масалаларда ишни чўзиш барҳам топмас экан, фармонда кўрсатилган вазибалар чала-чулпа бажарилади. Тепадан қаттиқ талаб қилинмаса, шу аҳвол қанча вақт бўлса давом этаверади. Шундай экан, маҳаллий идораларни ҳаракатга келтирадиган жиддий туртки берилмаса бўлмайди.

Тўлқин ШЕРНАЕВ
«Mahalla»

СИФАТСИЗ УЙЛАР ҚУРИЛИШИГА КИМ ЖАВОБГАР?

Ажиб бир замонлар бўляпти-да. Илгари бирорта ҳам кўп қаватли уй қурмаганлар бугун бир думалаб, «катта қурувчи»га айланиб, сон-саноқсиз кўп қаватли уйлар қурмоқда. Ажабланарлиси, бундай «моҳир» қурувчилар сифат эмас, сон изидан қувламоқда. Йўқса, Жиззахдаги кўп қаватли уй қурилиши битмасдан қулаб тушмасди. Кўплаб бино ва уйларнинг томи учиб ҳам кетмасди.

Афсуски, қурувчи ташкилотлар бундай хатоликлардан тегишли хулоса чиқармаётган кўринади. Йўқса, Наманган шаҳридаги Самарқанд ва Навоий кўчалари кесиммасида «**Мукаммал қурилиш саноат сервис**» МЧЖ томонидан қурилатган «Савдо ва маиший хизмат кўрсатиш шохобчаларини ўз ичига олган кўп қаватли турар-жой» биноси белгиланган талаблар асосида қурилган бўларди.

Йўқ, **Наманган қурилиш соҳасидаги назорат инспекцияси** томонидан ўрганилган натижалар бунинг аксини кўрсатди. Бино қурилиши тасдиқланган лойиҳа бўйича 9 қаватли белгиланган бўлса-да, амалда ҳеч қандай ҳисобий ечимларсиз,

лойиҳалаш ташкилоти **розилигисиз 10 қават қурилган**. Бино пойдевори бетон конструкцияларига лойиҳада белгиланган мустаҳкамлик даражаси бўйича **қурилиш-синов лабораториясининг ижобий хулосаси олинмасдан**, устки қисмидан кейинги ишларни давом эттиришга йўл қўйилган. Бажарилган монолит темир-бетон конструкцияларнинг (ригель, балка, рама) айрим жойларида бетон ҳимоя қатлами тушиб кетиб, армокаркаслари очилиб қолган ҳолатлари мавжуд. Бинонинг **3-, 4-, 5-қаватларида** қурилган айрим монолит темир-бетон колонналар ва ригеллар лойиҳага зид равишда сифатсиз қурилган бўлиб, белгиланган лойиҳавий ўқидан четга силжиш ҳолатлари мавжуд. **3-қаватдаги** йиғма темир-бетон ораёпма плиталарнинг остки юзаларида бетонли ҳимоя қатламлари тушиб кетиб, арматура стерженлари очилиб қолган. Чордоқли том конструкциясида ҳам бир

талай қоидабузарликка йўл қўйилиб, тасдиқланган лойиҳа талаби бузилган.

Бинонинг ҳозирги кундаги умумий ҳолати лойиҳа ҳамда асосий «Юк кўтарувчи ва тўсувчи конструкциялар», «Зилзилавий ҳудудларда қурилиш» меъёрий ҳужжатларнинг бир қатор талабларига жавоб бермайди. Тегишли тартибда маъмурий чора кўрилишига қарамасдан, бюртмачи-пудратчи «Мукаммал қурилиш саноат сервис» МЧЖ томонидан қайд этилган қоидабузарликларни ўз муддатида бартараф этмасдан қурилиш-монтаж ишлари давом эттирилган.

Бундай жиддий қоидабузарлик «Азизбек автогаз сервис» МЧЖ томонидан қурилатган Навоий кўчасидаги 1-сонли «Савдо шохобчаларини ўз ичига олган кўп қаватли турар-жой биноси қурилиши»да ҳам аниқланди. **Бундан қарангки**, ушбу бино қурилиши вилоят қурилиш соҳасидаги ҳудудий назорат инспекцияси рўйха-

тидан ўтказилмасдан бошланган. Қолаверса, бино қурилиши тасдиқланган лойиҳа бўйича 8 қаватли эмас, 10 қават қилиб қурилган.

Лойиҳа талабини бузган ҳолда 1-қават ораёпмасини монтаж қилишда четки томонидаги кўп бўшлиқли плиталар ён қисмидан синдириб монтаж қилинган. Монолит темир-бетон зинапоялар ва майдончаларини қуришда **бетонлаш ишлари сифатсиз бажарилган**. Бетон қоришмасининг етарли зичланмаганлиги сабабли **юзаларида ғоваклик, чақиқ тош тўпланиш, армокаркасларининг очилиб қолиш ҳолатлари мавжуд**. Бинодаги монолит темир-бетон конструкцияларига лойиҳада белгиланган мустаҳкамлик даражаси бўйича қурилиш-синов лабораториясининг **ижобий хулосаси олинмасдан**, устки қисмидан кейинги ишларни давом эттиришга йўл қўйилган.

Бинонинг ҳозирги кундаги умумий ҳолати техник назорат мутахас-

слари, қурилиш-синов лабораториясининг назорати олиб борилмаганлиги сабабли лойиҳа ҳамда асосий «Юк кўтарувчи ва тўсувчи конструкциялар», «Зилзилавий ҳудудларда қурилиш» меъёрий ҳужжатларининг талабларига жавоб бериши, мустаҳкамлик кўрсаткичларига мувофиқлиги мавҳум бўлиб қолмоқда.

Назаримизда, қурилиш соҳасида ҳам кимлардир яхшига бойимокда. Йўқса, шунча ўганишлару танқидлардан кейин бундай ҳолатлар кузатилмас эди. Ёки уларнинг ортида ҳам қандайдир кўринмас кучлар бормикан-а? Бу ёғи бизга қоронғу. Бир нарса аниқки, инсон тақдири билан боғлиқ бундай сифатсиз қурилишларни кўргач, ҳар қандай кишида қурилиш соҳаси эгасиз қолгандай тасаввур уйғотиши, табиий. Ёки жазо ҳақидадек ҳар бир объект қулаб тушгандан кейин, Президент айтганидан сўнг чора кўриладими?

Рустам ЮСУПОВ.

БУГУННИНГ ГАПИ

НЕГА МАҲАЛЛА БАЛОГАРДОН БЎЛАВЕРАДИ?

«Kun.uz» нашрида «Шаҳрихонда байрам тадбири вақтида ижтимоий масофани сақлаш устидан назорат ўрнатилмаяпти» сарлавҳали видеоларча эълон қилинган, Андижон вилояти ҳокимлиги матбуот хизмати тезкор муносабат билдирди.

Маълум бўлишича, ушбу видеолардаги ҳолат «**Қалача**» маҳалласи ҳудудида ташкил этилган Наврўз умумхалқ байрами тадбири жараёнидан олинмаган. Балки «BOOKNOMY» компанияси томонидан ўтказилган акцияда «Нексия» автомашинаси соҳиби бўлган шу маҳаллалик фуқаро А.А.га маҳалла ҳудудидаги 19-умумтаълим мактаби стадионида туман ҳокимлиги ва «BOOKNOMY» компанияси томонидан ушбу автомобилни топшириш маросими ташкил этилган.

Видеоларда шу жойнинг ўзида «Ўзбек-концерт» давлат муассасаси хонандалари автомобилни топшириш маросимида барчани Наврўз умумхалқ байрами муносабати

билан табриклаганини кўриш мумкин.

Аммо яқунда автомашина топшириш маросими карантин талаблари асосида ўтказилишида тарғибот ишларини амалга оширмаганликлари учун ҳудудда фаолият олиб бораётган Санитария-эпидемиологик осойишталик ва жамоат саломатлиги хизматининг тўғрилигига амин бўлтирди. Вилоят ҳокимлиги матбуот хизмати берган расмий муносабат билан маҳалла раисининг фикри мутлақо бошқа-бошқа чикди.

— Ростдан ўша куни маҳалламизда Наврўз байрамини нишонлаганмиз, — дейди **Тўланбой Йўлдошев** — Байрам тадбири бош вазиримиз А.Арипов кўрсатмалари асосида

ларни тўплаганлар бир четда қолиб, балогардон яна маҳалла раиси бўлгани ажабланарли. Худдики, вазиятдан чиқиш учун айбсиз айбдор қидирилгандек тасаввур уйғотади.

Биз маҳалла раиси Тўланбой Йўлдошев билан боғланганимизда тахминимиз тўғрилигига амин бўлтирди. Вилоят ҳокимлиги матбуот хизмати берган расмий муносабат билан маҳалла раисининг фикри мутлақо бошқа-бошқа чикди.

— Ростдан ўша куни маҳалламизда Наврўз байрамини нишонлаганмиз, — дейди **Тўланбой Йўлдошев** — Байрам тадбири бош вазиримиз А.Арипов кўрсатмалари асосида

карантин талабларига риоя қилган ҳолда ўтказилди. Тегишли ташкилотлар, жумладан, туман ички ишлар бўлимига расмий хат билан чиққанмиз. Ҳар бир иштирокчига маҳалламиз томонидан бепул ниқоблар тарқатилган. Жараёнда карантин қоидалари бузилмаган. Видеолардаги ҳолат эса айнан тақдирлаш маросимидан олинган.

Раиснинг сўзларига кўра, шу куни туман ҳокимлиги ва «BOOKNOMY» компанияси томонидан

автомобиль топшириш маросими маҳалладаги Наврўз баҳона ўтказилган. Яъни компания ташкил этган акцияда ғолиб чиққан қўшни маҳалла фуқароси шу тадбирда тақдирланган.

Бу вазиятда **вилоят ҳокимлиги матбуот хизмати**ни ҳам тушуна-миз. Аммо вазиятдан чиқиш учун нега ҳар доим маҳалла ходимлари балогардон бўлаверади. Нима, маҳалла тизими эгасиз ташкилотми?

Хайрулло
АБДУРАҲМОНОВ.

МАКТАБЛАР ХУСУСИЙ СЕКТОРГА БЕРИЛСА

таълим сифати яхшиланадими?

Тошкент шаҳри, Тошкент вилояти, Нукус шаҳри ва вилоятлар марказларидаги навбатлилик коэффициенти паст бўлган умумтаълим муассасаларини хусусий сектор вакилларига ишончли бошқарувга бериш бўйича ишлаб чиқилган Вазирлар Маҳкамаси қарори лойиҳаси муҳокамага қўйилибди.

Яхши ташаббус.

Ростда, шу баҳона соғлом рақобат вужудга келади. Аммо бу каби мактаблар давлат мактабларидан нуфузи жиҳатидан ошиб борса, ҳамма ҳам фарзандини шундай мактабда ўқитишни хоҳлайди. Аммо имконияти етмайди-ку?!

Пули йўқлар ва пули борлар ўртасида табақаланиш яқунда фарзандлар руҳиятига салбий таъсир қилмайдими? Яна бир муҳим жиҳат – **Бош қомусимизнинг 41-моддасида** «Ҳар ким билим олиш ҳуқуқига эга. Бепул умумий таълим олиш давлат томонидан кафолатланади. Мактаб ишлари давлат назоратидадир», дея белгилаб

қўйилган. Агар бу қарор қабул қилинса, давлат-хусусий шерикчилик асосида ташкил этилган шундай мактабларда таълим олишни хоҳлаган ўқувчиларнинг моддий аҳволини кўтармаса, уларнинг конституцион ҳуқуқи бузилмайдими?

Тўғри, лойиҳада умумтаълим муассасасида таълим олаётган ҳамда унга бириктирилган микроҳудуд ўқувчиларини бепул ўқитиш белгиланиши мумкинлиги ҳам айтиб ўтилган. Лекин бу банд шарт сифатида киритилмаган.

Демак, хусусий мактаб бу масалада мустақил қарор қабул қила олади. Хоҳласа микроҳудуд ўқувчисини бепул ўқитади, хоҳламаса,

йўқ. У ҳолда микроҳудуд аҳолиси фарзандини қайси мактабга беради? Ахир қонунга кўра, ҳар бир мактаб биринчи галда микроҳудуд ўқувчисини қабул қилиши белгиланган-ку?

Шундай экан, имконияти кўтармаса, бошқа ҳудуддаги нуфузли мактабга борса, улар ҳам рад этмаслигига ким кафолат беради? Эсласангиз, ўзи шундоқ ҳам нуфузли мактабларда фарзандини ўқитишни истаган ота-оналар айнан бошқа микроҳудудда

яшагани учун муаммага дуч келаётганди. Энди бу қарор билан ўз микроҳудудида ҳам таълим олиши сўроқ остида қолмаяптими?

Шу ўринда **Халқ таълими вазирлигидан** қўйидаги саволларга жавоб кутиб қоламиз.

Бу таклиф амалга ошса, акс натижа бермайдими? Яъни, оддий мактаблар аҳволи янада ёмонлашмайдими? Нима учун бу мактабларга микроҳудуд аҳолиси фарзандлари бепул ўқиши шарт қилиб қўйилмади? Нега

айнан вилоят марказидаги мактаблар хусусий секторга берилиши белгиланди? Ахир чекка ҳудудларда абгор мактабларни бериб, шуларнинг аҳволини яхшилаш мумкин эмасми? Агар бепул таълим бериш ҳам йўлга қўйилса, улар билан пулли ўқиётганларга муносабат турлича бўлмайдими?

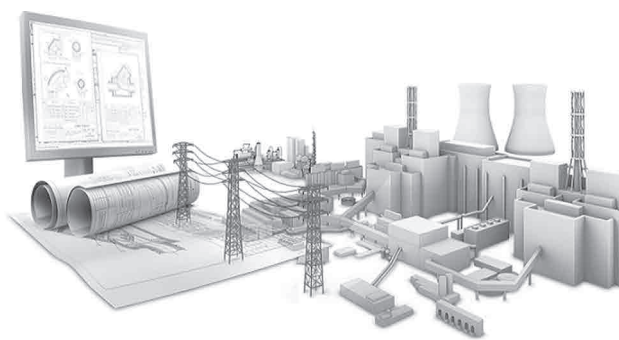
Энг муҳими, бу мактабларни хусусий секторга беришдан мақсад таълим сифатини ошириш бўлса, мониторинги қандай олиб борилади?

ЭНЕРГЕТИКА ВАЗИРЛИГИ ДИҚҚАТИГА!

ТАДБИРКОРГА ЖАБР ҚИЛМАНГ!

Ҳар йили қиш мавсумида газ, электр энергияси билан боғлиқ ўзилишлар аҳолининг асосий муаммоси бўлади. Тадбиркорларнинг аҳволини айтмасак ҳам маълум. Улар айнан электр ўзилишлари сабаб ё фаолиятини вақтинча тўхатиб туради ёки ишлаб чиқариш хажминини кескин камайтиради. Оқибат бизнеси зарар кўради, ҳатто банкрот бўлганлар ҳам кўп.

Афсуски, бу зарарларни қоплаб бериш у ёқда турсин, шу соҳа масъуллари тадбиркордан кечирим сўрашга ҳам ярашмайди. Энди эса Энергетика вазирлиги «**Истеъмолчиларнинг электр тармоқларига уланиши бўйича давлат хизматлари кўрсатишнинг маъмурий регламентини тасдиқлаш тўғрисида**»ги қарор

лойиҳасини ишлаб чиқибди.

Лойиҳага кўра, электр тармоқларига уланиш учун тадбиркорлар қарийб 15 млн. сўмгача бир марталик тўлов қилишлари кўзда тутиляпти. Қуввати 20 кВт.гача бўлган истеъмолчилар (маиший истеъмолчилардан ташқари) тайёр ҳолда электр тармоқларига уланиш бўйича Ҳудудий электр тармоқлари корхонасига БҲМнинг

30 баравари миқдоридан 50 кВт.гача бўлган истеъмолчилар 60 баравари миқдоридан бир марталик тўловни амалга ошириши кўзда тутилган.

Шунингдек, 20 кВт.дан 50 кВт.гача бўлган электр тармоқларини улаш бўйича лойиҳа ҳужжатларини тайёрлаш, қурилиш-монтаж ишларини бажарилиши фақат ХЭТК билан шартнома тузган ҳолда амалга оширилиши белгиланмоқда. Бу монополия эмасми? Ахир аввал тадбиркор ва бошқа истеъмолчиларга танлов имкониятини яратиб бериш керакмасми?

Кейин истеъмолчи электр тармоғига уланиши учун пул

тўлар экан, энергия таъминоти қанчалик кафолатланади? Ток ўзилишидан кўрадиган «соатбай» зарарни ким қоплаб беради? Уланиш учун пулни тўлашда шартнома асосида тўлайди-ю, нега кўрган зарарини ундирмоқчи бўлса, судма-суд юриши керак? Нега тадбиркор ёки истеъмолчига электр тармоғига уланиш учун бир неча етказиб берувчига мурожаат қилиш имконияти яратилмаган? Нима учун соҳада рақобат йўқ? Бу тадбиркорни, истеъмолчинини шилиш-ку?! Агар лойиҳа қабул қилинса, ўз-ўзидан тадбиркорнинг ишлаб чиқариш харажати ортиб, маҳсулот қимматлашиши-

га сабаб бўлмайдими?

Яна бир гап. Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2021 йил 15 мартдаги «Тартибга солиш таъсирини баҳолаш тизимини янада такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги қарорига асосан, лойиҳанинг тартибга солиш таъсири баҳоланиши керак. Яъни жорий этилаётган мазкур қарор лойиҳасининг тадбиркорлик фаолиятига таъсири баҳоланиши ва натижалари жамоатчилик муҳокамасидан ўтказилиши шарт. Барча ҳисоб-китобларни манфаатдор томонлар, шу жумладан, тадбиркорлик субъектлари кўриши учун жараён шаффоф бўлиши лозим.

Саҳифани Хайрулло АБДУРАҲМОНОВ тайёрлади.

БИЗГА ТУНГИ КЛУБЛАР КЕРАКМИ?

Тунги клублар мавзуси яна трендга чиқди. Жумладан, Хоразмда сумалак пишираётган тунги клубнинг ярим-ёланғоч раққосалари, Гулистон шаҳрида ҳар куни «жанг майдони»га айланаётган клубдаги ҳолат, Навоий шаҳрида «бармен»нинг туғилган куни шарафига уюштирилган кеча, Самарқанд шаҳридаги ўтказилган тунги клуб рейдларида мактаб ўқувчиларининг ҳам учраётгани кишини ўйга толдиради.

Хўш, улар кимлар? Қайси ота-она фарзандини шундай масканларга қўйиб юборяпти? Қизлар-чи? Қачондан ўзбек қизлари тунги клубдан бери келмай қолди?

Ҳаммасидан ҳам Хоразмдаги «Сахара» тунги клуби раққоса қизларининг ахлоқсизлиги ошиб тушди. Маълумотларга кўра, бу қизлар ахлоқсиз хизмат кўрсатишлари, ҳатто деразадан кўчага қараганча ярим-яланғоч раққоса тушиб, меҳмонларни чақиришини бугунгача ҳам барча билган ва кўрган. Афсуски, ўзларининг қоронғу ва ёпиқ эшиклари ортида айшини сураётганлар аста дераза олдида келишга, бугун эса

кўчага чиқишга имкон топибди.

Аслида тунги клублар мусиқа эшитиш, рақсга тушиш ва ҳордиқ чиқариш макони бўлиши керак. Аммо бугун уларни бузқлик макони деб атасак ҳам бўлаверади. Бу жой маънавий бузқликни тарғиб этувчи, ҳатто жиноятлар ва жиноят-

чиликка йўл очиб берувчи маскан сифатида ҳам таассурот уйғотмоқда. Энг ёмони, мактаб ўқувчисининг тунги клубларга боришидир. Бу жамият учун, маҳалла учун, оила учун ҳам фожиа эмасми? Маҳаллангиздан бирор қизнинг ярим тунда кўнгилочар жойларга боришига гувоҳ

бўлсангиз, уни кимгадир келинликка тавсия қила оласизми? Саволлар саволларни, муаммолар муаммоларни келтириб чиқараверади. «Нима қилибди, тунги клублар бутун дунёда борку, ёшлар ҳам дам олиш керак-ку» деган сафсаталар билан оқлайдиганлар ҳам йўқ эмас.

Бироқ ўша биз айтаётган ёшлар тунги клубда айш-ишрат ўрнига бошқа фойдали нарсалар ҳақида ўйлагани яхши эмасми? Баъзилар туризм учун тунги клубларнинг фаолиятига чек қўйиб бўлмайди, деган фикрларни ҳам билдиришган. Аммо бизга ташриф буюрувчилар тунги клубларимиз учун эмас, қадимий шаҳарларимизни, мавжуд маънавий меросимиз бўлмиш обидаларимизни кўриш иштиёқида ташриф буюришмайдими? Тунги клубларга сарфланадиган вақт китоб ўқишга, музейга боришга ёки ота-она ва яқинлар учун фойдали иш қилишга сарфланса, нур устига нур эмасми?

Нима қилиш керак? Тунги клубларни бутунлай ёпиб қўйиш керак, деган фикрдан йироқман. Фақат унга нисбатан маълум бир меъёрлар, мезонлар, тартиб-қоидалар ишлаб чиқиши керак ва шарт. Токи, жазо муқаррарлигини билиб, ортиқча хатти-ҳаракатлар содир этилмасин. Шундагина кўнгилсиз ҳодисалар ва жиноятларнинг олди олинадир. Менталитетимиздан келиб чиққан ҳолда, ҳар бир ҳодисага ва вазиятга баҳо беришга кўникканмиз. Бу эса фарзандлар тарбияси учун жуда муҳим.

Нилуфар Бахтиёр қизи.

АДАБИЁТ

ЎЗБЕК БОЛАЛАРИНИНГ БОБОСИ ЭДИ...

1997 йиллар. 6-7 синф пайтларим эди. У вақтларда ҳозиргидек ранг-баранг китоблар, китоб расталари қаёқда дейсиз. Онажоним она тили ва адабиёти ўқитувчиси бўлгани учун адабиётга, китобга меҳрим бўлакча эди. Бир куни қўлимга «Ширин қовунлар мамлакатада ёки Сеҳрлар жанги» китоби тушиб қолди. Минг афсуски, китобнинг ярми йўқ эди. Юмшоқ муқовали бўлгани учун тез йиртилиб кетган шекилли.

Кутубхоначидан қанча илтимос қилсам-да, менга ушбу китобнинг тўлиқ шаклини топиб беролмаганди.

Орадан йиллар ўтиб, китоб муаллифи Худойберди Тўхтабоевнинг қаттиқ муқовали, жудаям чиройли ва ранг-баранг шаклдаги кўп китобларини ўқидим. «Гулхан» журналида ишлаб юрган чоғимда Худойберди бобо билан шахсан танишдим. Бир олам таассуротлар олдим. Ҳозир ҳам болалигимни соғинсам, уларнинг бир қатор асарларидан кидираман. Аммо 21 март куни қайғули хабарни эшитиб, юрагим ғамга кўмилди. Ахир Худойберди бобо барча ўзбек болаларининг том маънодаги «бобоси» эди.

Яқиндагина март ойининг бошларида бўлиб

ўтган болалар адабиёти билан боғлиқ тадбирда у киши шундай фикр билдирганди: «Ҳозир ҳар биримизнинг елкамизда катта масъулият турибди. Юртимизда бўлаётган руҳий ўзгаришларни кўрсатадиган асарлар ярата олишимиз зарур. Қарашларимизга, характеримизга ҳар куни нимадир қўшиляпти. Ана шу ўзгаришларни танлаб, уларни асарларга сингдириш керак!».

Носир Фозилов, Анвар Обиджон, Турсунбой Адашбоев, Худойберди Тўхтабоев — болалар адабиётининг устунлари бирмабир фоний дунёни тарқатишди. Лекин Худойберди Тўхтабоев ўзбек болалар адабиёти насрининг устун эди. «Сеҳрли қалпоқча»ни дунёнинг кўп давлатларидаги болажонлар ҳам танишга улгуришганди.

Х.Тўхтабоевнинг вафоти адабиёт мухлислари орасида кўпгина муҳокамаларга сабаб бўлди. «Ушбу адибларимизга издошлар борми?», «Ада-

биётимизда айнан болалар учун насрий асарлар ёзадиган қалами ўткир ёш ижодкорлар етишиб чиқмоқдами?», «Ёзувчилар уюшмаси томонидан ушбу ижодкорлар учун қандай имкониятлар яратиб берилган?» мазмунидagi саволлар китобхонлар учун асосий муҳокама мавзусига айланди.

Болалар адабиёти болалар фильмлари, мультфильмлар, кўрсатувлар учун ғоялар манбаи бўлиб хизмат қилади. Бу манба мустақам бўлмас экан, ушбу йўналишларнинг барчасида бўшлиқ пайдо бўлиши аниқ. Демакки, аллақачон болалар адабиётида ижод қилаётган ёшларга имкониятлар бериш, улар учун танловлар эълон қилиш, халқаро танловларда иштирокини таъминлаш каби масалаларни ҳал қилиш вақти етиб келди. Ўйлаймизки, бу масалалар тегишли муассасаларнинг эътиборидан четда қолмайди.

Саида ИБОДИНОВА.

БИЛАСИЗМИ?

Кулолчилик учун субсидиялар ажратилади

«Кулолчиликни жадал ривожлантириш ва қўллаб-қувватлаш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Президент қарори қабул қилинди.

Қарорга кўра, **янгидан ташкил этиладиган** кулолчилик марказларидаги турар ва нотурар жойлар учун **мол-мулк ва ер солиғи ставкалари** уларга нисбатан мулк ҳуқуқи кулолларга берилган ойдан бошлаб, уч йил давомида **50 фоиз миқдориди** ўрнатилади.

Шунингдек, оилавий тадбиркорликни ривожлантириш дастурлари доирасида ҳунармандчилик учун Марказий банкнинг асосий

ставкасида **500,0 миллиард сўм миқдориди** кредит ажратилади. 2021 йил 1 апрелгача уста-шогирд аъёнлари асосида ёшларга ҳунар ўргатаётган кулолларга шогирдлар тайёрлаши, зарур хомашё сотиб олиши ва шогирдларни иш ҳақи билан таъминлаши учун **субсидиялар ажратиш тартиби** жорий этилади.

Ҳар йили «Темир дафтар», «Аёллар дафтари» ҳамда «Ёшлар дафтари»га киритилган янги турмуш қураётган **100 минг нафар хотин-қизларга** режа бўйича кулолчилик маҳсулотлари тўпламини совға қилиш тизими йўлга қўйилади.

ЕР МАСАЛАСИДА ҲАМ ЖАМОАТЧИЛИК НАЗОРАТИГА ТАЯНИЛАДИ

Кейинги пайтларда турли ноқонуний ҳолатлар бўйича хабар берганларни мукофотлаш анъанага айланмоқда. Мисол учун, фуқаролар белгиланмаган жойга чиқинди ташлангани, коррупцияга оид ҳуқуқбузарликлар ҳақида хабар бергани учун пул мукофоти олиши мумкин. Албатта, юқоридаги масалалар кун тартибига қўйилгач, турли қарашлар ва тортишувлар кўпайиб кетди.

Айниқса, бундай ҳолатлар ҳақида хабар беганларни «хоин», «сотқин» деб атаганлар ҳам бўлди. Хўш, бу аслида ҳам хоинликми? Танганинг ҳар доим икки томони бўлади. Шу маънода айтиш керакки, айрим ҳолларда бу каби ҳаракатлар қонунларга риоя қилишга чорлашнинг ягона йўли бўлиб қолмоқда. Зеро, қонунлардан қўрқмайдиганлар ҳали-ҳануз истаганча топилади. Эндиликда худди шундай ердан ноқонуний, ўзбошимчалик билан фойдаланганларга ҳам чора кўриш пайти келди. Адлия вазирлиги томонидан ўтказилган ўрга-

нишлар натижасида ҳокимликлар томонидан 335 гектар ер майдонлари ноқонуний ажратиб берилгани ва натижада маҳаллий бюджетларга 20 млрд. 400 млн. сўмдан кўпроқ зарар етказилгани аниқланган. Мисол учун, биргина Хумсон массивидаги 10,9 гектар сўғориладиган ер 2015-2020 йилларда фуқаролар томонидан ноқонуний равишда эгалланиб, у ерда уйлар қурилиб, сохта ҳужжатлар асосида эгалик ҳуқуқини қўлга киритиш орқали давлатга 9,3 млрд. сўм зарар етказилган.

Айни ҳолатларнинг олдини олиш мақсадида Адлия вазирлиги томонидан «Ердан фойдаланиш тўғрисидаги қонун ҳужжатлариغا қатъий риоя этилишини таъминлаш ҳамда бу соҳада давлат назоратини такомиллаштириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги Президент фармони лойиҳаси муҳокамага қўйилди. Лойиҳага кўра,

2021 йил 1 сентябрдан бошлаб, фото ва видео қайд этиш техника воситалари орқали ер участкаларини ўзбошимчалик билан эгаллаб олиш, ер участкаларидан мақсадсиз фойдаланиш, уларда ноқонуний объектлар қуриш ҳамда тегишли ҳужжатларда белгиланганидан ортиқча ердан фойдаланиш тўғрисида аниқланган ҳолатлар ҳақида хабар берган шахслар ҳуқуқбузардан ундирилган жарима ҳисобидан БҲМнинг 10 фоизи миқдоридаги пул мукофоти билан рағбатлантирилади.

Муҳокама эса қизғин тарзда бошланиб кетган. Демак, бундай ҳолат юз бермаслиги учун биз жамиятнинг фаол фуқароси сифатида тиш-тирноғимиз билан курашишимиз керак. Бунинг учун эса узоқ йиллардан бери илдиз отиб кетган коррупцияни жиловлash, мансабдорларнинг қонун-

ларга итоатда, халққа намуна бўлишига эришиш, уй-жой, ер ва бошқа турли имтиёзлар берилишининг шаффоф тизимини такомиллаштириш ҳамда қонунбузарларга нисбатан жазо муқаррарлигини таъминлаш лозим. Шунда одамлар билан оғзаки келишиб, давлат ерини бериб юборадиган фермер, бунга йўл қўядиган ҳокимликлар, бундан кўз юмадиган кадастр, «участковой», маҳалла раиси каби масъуллар ва ниҳоят катта рискли авантюрага бош қўшиб, пешона тери билан топган пулини ноқонуний ер ва иморатга тикадиган фуқаролар камаяди.

Сабаблар бундан кўпроқ бўлиши мумкин. Лекин но-

қонуний қурилган уй-жойлар ҳақида фикр билдиришда ҳар бир ҳолат алоҳида ўрганишни талаб этишини унутмаслик лозим. Агар уй-жой қуриш учун ер ҳоким қарори билан ажратилган, аммо кейинчалик, масалан, кейинги ҳоким келгач, қарор бекор қилинган бўлса, «фуқаро ёки юридик шахснинг давлат органи қарорига бўлган ишончи қонун билан қўриқланиши» принципи амал қилиши лозим. Агар ер ҳеч бир ҳужжатсиз, ноқонуний эгалланган бўлса, тегишли тартибда давлат тасарруфига қайтарилиши шарт ва, албатта, жавобгарлик масаласи ҳал этилиши керак.

Нилуфар ЮНУСОВА.

ОҒРИҚ

ЎҒИЛ КЎРМАСЛИК ФОЖИА... (МИ?)

Куни кеча Навоийда кузатилган ҳолат: аёлнинг ўғил туғиб беролмаганидан танадашномлардан бешиб, ўзи ва уч қизини поезд тагига ташлаши, алалоқибат вафот этиши бугуннинг гапи эмас. Бу йиллар давомида ўзбек оиласи учун ўғил кўрмаслик ортидан келиб чиқаётган муаммолар ва улар ортидан рўй бераётган фожиалардир.

Бунинг оқибатида оилада улғайган қизларнинг руҳий ҳолати ҳам, оилалар ажрашиб кетиши ёки бошқа кўнгилсизликлар рўй бериши ҳақида ҳам барчамиз биламиз, эшитамиз.

Келин янги хонадонга кириб келиши билан «қўчқордек ўғил туғсин» дея дуо қилишади. Таассуфки, ҳеч ким «қиз туғсин» дея қўлини дуога очмайди. Нега? Биринчи фарзанди қиз туғилса ёки бир нечта қизлари бор оилалар яна қиз фарзанд кўрса, маҳзун бўлиб, норози бўладиган, ҳатто қиз туққани учун хотини билан ажрашиб кетаётган «ота»лар бор. «Ўғил туғиб бермадинг», дея

мунтазам хотинини сиқувга оладиган эркаклар ҳам кам эмас. Туғруқхонадан келган чақалоқ қиз бўлгани учун ойлаб қўлига олмаган оталарни ким деб аташ мумкин? Орамизда «ичинг тўла қиз экан» деб келинини уйдан ҳайдаётган қайноналар, «авлодимнинг давомчиси бўлмайdimи энди» дея таъна қиладиган қайноталар ҳам йўқ эмас. Бу жамиятимизнинг энг оғрикли нуқтаси. Афсуски, ечими йўқ муаммодек гўё.

Аёлни айблаш осон. Ҳар гал қиз дунёга келтирган аёлнинг руҳий ҳолатини ким ўйлаб кўради? Агар туғилажак фарзанднинг жинси аёлга боғлиқ

бўлганида эди, ҳаммаси ўғил туғмасмиди? Таҳликада қолган аёл ҳар бир саволли нигоҳларга, кесатиқларга бардош бериб яшашининг ўзи жасорат. Ўша талаб қилган эркакнинг ҳам онаси кимнингдир қизи, аёли ҳам кимнингдир эркакой фарзанди бўлгани ҳақида ҳеч ўйлаб кўрмасмикан?

Яна бир гап. Наҳотки фақат ўғил фарзандгина эркакнинг ғурури бўлса? Қизни ҳам тарбиялаб, илмли, касб-хунарли қилиш ота-онанинг бурчи эмасми? Вояга етган қизларни турмушга бериб қутилишни ўйлайдиганлар эса буни энг тўғри йўл деб ўйлашади. Шартнома

асосида олий таълимга ўқишга кириб қолган қизларни ота-онаси пул тўлаб ўқитиш бефойда, деб билишади. Бунинг ортидан неча-неча қизларнинг орзулари чилпарчин бўлади.

Қиз бола бировнинг ҳасми дейишади. Аммо ўша қизларни ҳам тўғри тарбиялаб, касб-хунарли қилса, албатта, борган жойида тош қотади. Аммо жамиятимизда ўғил фарзанди бўлмаса-да, бахтли оилалар, қизларининг

ютуғидан фахрланадиган оталар ҳам кўп. Ана шундай қизлар жамиятда ҳам, оиласида ҳам ўз ўрнига эга. Ўғли йўқ оталарнинг ана шундай қизларни вояга етказаётгани тўғрисидаги ҳаёт йўлини ибрат қилиб кўрсатиш вақти келди, чоғи. Токи, бугуни кунда «ўғил туғиб бер», дея талаблар қўядиганлар ўз хатоларни англаб етишсин.

Нилуфар ЮНУСОВА.

ФИЛЬМЛАРДА ОТАЛАРНИ МАСХАРА ҚИЛМАН

Кейинги пайтларда яратилаётган сахна асарлари — ҳоҳ у бадий фильм, спектакль, теленовелла бўлсин — ҳаммасида шаъни, ғурури, номуси ер билан битта бўлган, на аёли, на фарзандлари олдида заррачалик қадри, ҳурмати бор оталар ва эркаклар қиёфасини тасвирлаш авж олди. Шундай экан, бошдаги дүппини олиб, бир мулоҳаза юритайлик. Аслида, жамиятда отанинг ўрни қандай бўлиши керагу, ҳозир қанақа? Нега омма этиборига бўшанг, хотини ва боласига гапи ўтмайдиган оталар ҳавола қилиняпти? Бунинг аянчли оқибати нимада?

Тўғри, ўз масъулиятини унутган, «уй — зиндон, кўча — хандон» эркаклар, уялмасдан хотини топиб келган пулга ҳаволанадиган, чойхонадан бери келмайдиганлар ҳам истаганча топилади. Шу билан бирга, ўз оиласи учун қалқон бўладиган, фарзандлари, оиласи шаъни учун елиб-югурадиган эркакларимиз, минг шукрки, ниҳоятда кўп. Оилада отанинг ўрни бўлакча. У оилада бош бўлиши билан бирга, унинг ғурури ҳамдир.

Ёшлигимизда тўполон қилсак, онам бизга отангга айтиб бераман, дерди. Отам бизни жазоламаса-да, унинг салобатидан ҳайиқардик. Бугун-чи? Бугун фарзандлар отасидан ҳайиқяптими? Миллий фильмларимиз тас-

вирлашича, оилада отанинг гапи заррача инобатга олинмайди. Аллақачон оталар ўз ўрнини аёлларига бўшатиб берган. Айнан шундай картиналар эркакларнинг ижтимоий ҳаётдаги обрўсига путур етказяпти. Одамлар баъзи фильмлардан ибрат ўрнига намуна олиб, енгилликка ўрганди. Шу боис бугун жамиятимизда енгилтабиат аёллар, дангаса, ишқмас эркаклар кўпайиб кетди.

Кино етти ёшдан етмиш ёшгача — барчанинг онг остигача кириб боради ва кучли таъсирга эга бўлади. Шундай экан, эртанги кунимиз эгалари бўлмиш ёшлар бугун қандай фильмларни кўриб вояга етмоқда? Уларни қандай маданият сари етакламоқда? Балки, бугунги кунимизда рўй бераётган аянчли ҳодисалар, оиладаги жанжаллар, ўқувчи қизларнинг ҳали вояга етмасдан ҳомиладор бўлиб қолиши, борингки, бир фарзанднинг арзимаган муаммо туфайли отасига қўл кўтариб, уни ўлди-

риши кабилар айнан шундай савиясиз фильмлар, оталарнинг кадр-қиммати, шаъни, ғурури камситилгани, ўз аёли, фарзандлари қаршида ночору нотавон қиёфада гавдалантирилаётгани оқибатидир. Айнан шундай фильмлар бугун аёллар ва фарзандлар онгу тафаккурида ўз эрига, ўз отасига нисбатан ҳурматнинг йўқолишига замин ҳозирлаётгандир?

Бу борада ниҳоятда жиддий мулоҳаза юритиш вақти келди. Зеро, фарзанд кўз ўнгига ота — оила бошлиғи, она — уй бекаси сифатида намоён бўлади. Аёл ҳукмрон бўлган, отанинг ўрни сезилмаган оилада улғайган ўғил-қизларнинг тарбиясида эса бир қатор нуқсонлар кўзга ташланаверади. Ўғил болалар оила қурғач, ё оиладаги бошқарув жиловини аёлига топширади

ёки аёлларга нисбатан нафрат туйғуси билан умрини ўтказди. Бундай муҳида ўсган қизлар эса оила қурғач, лидерликка интилишади ва ҳар иккала ҳолатда ҳам оилаларнинг парокандаликка юз тутиши катта эҳтимол билан содир бўлади.

Яна бир гап: сўнги пайтларда сериалларимизда келинига суйкаладиган, унга кўз олайтирган оталар образи ҳам кўп учрамоқда. Хўш, бу қайси менталилетга тўғри келади? Бу билан кино вакиллари нима демоқчи? Тўғри, жамиятда, афсуски, шундай кимсалар ҳам бор, бироқ бунини шу тарзда кўрсатиш қайси ахлоқ мезонларига тўғри келади? Бундай картиналарни оила даврасида кўриб бўладими? Ундан қандай ибрат олиш мумкин?

“Болаларингизни тарбияламанг, улар

барибир ўзингизга ўхшашади. Шунинг учун, аввало, ўзингизни тарбияланг», деган экан донишмандлардан бири. Ота-она фарзандга тутилган кўзгудир, ўғил бола аёлларга онасидан келиб чиқиб муносабатда бўлади, ҳаётидаги дастлабки қаҳрамон эса унинг отаси бўлади. Қизлар эса юриш-туришдан тортиб, онасига тақлид қилса, бўлажак умр йўлдошини танлашда онгли-онгсиз равишда отасидаги жиҳатларга аҳамият қаратади. Демак, оилада отанинг ўрни қанча баланд бўлса, шунча яхши. Шундай экан, бадий фильмларда кўпроқ ибрат бўладиган оталарни эмас, балки намуна кўрсатадиган эр кишиларнинг қиёфасини яратиш лозим.

Мавлуда
ПҲЛАТОВА.

МЕНДА САВОЛ БОР...

ТУТЗОРЛАР ТАШКИЛ ЭТИШГА ИМТИЁЗ БОРМИ?

— Маҳалламизда тутзорлар кўп, бунинг учун шароит ҳам мавжуд. Айтинг-чи, мен ҳам интенсив тутзор ташкил этмоқчи бўлсам, қандайдир имтиёз бериладими?

Камол
АБИЛОВ.
Қашқадарё
вилояти.

Фаррух
ЖҲРАЕВ,
Адлия вазир-
лиги масъул
ходими:

— Давлатимиз раҳбарининг 2020 йил 17 январдаги ПҚ-4567-сонли қарорига мувофиқ, янги интенсив тутзорлар барпо

этишни давлат томонидан қўллаб-қувватлаш мақсадида давлат бюджети маблағлари ҳисобидан:

— пиллачилик ва тутчилик ташкилотларига тутзорларда томчилатиб суғориш тизимини жорий этиш харажатларининг бир қисmini қоплаш учун томчилатиб суғориш тизимини жорий этган ҳолда янгидан

ташкил этилган тутзорларнинг ҳар бир гектарига 8 миллион сўмгача;

— майдони 35 гектардан зиёд тутзорларда сув чиқариш учун бурғуланган қудуқни, шунингдек, дарёлар, каналлар ва бошқа сув ҳавзаларидан сувни тортиш учун насос станциясини қуришга 120 миллион сўмгача субсидия тақдим этилади.

БИЛАСИЗМИ?

ФУҚАРОЛАР МАСТ ҲОЛДА ТРАНСПОРТ БОШҚАРСА...

Ҳайдовчиларнинг транспорт воситаларини маст ҳолда бошқариши транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан **бир йилу олти ойдан уч йилгача** муддатга маҳрум қилиб, **5 млн. 575 минг сўм** миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

Худди шундай ҳуқуқбузарлик транспорт воситаларини бошқариш ҳуқуқи бўлмаган шахс томонидан содир этилган бўлса, **8 млн. 920 минг сўм** миқдорида жарима солишга ёки **ўн беш сутка** муддатга маъмурий қамоққа олишга сабаб бўлади.

Маст ҳолдаги шахсга транспорт воситасини бошқаришни топшириш транспорт воситасини бошқариш ҳуқуқидан **икки йилдан уч йилгача** муддатга маҳрум қилиб, **5 млн. 575 минг сўм** миқдорида жарима солишга сабаб бўлади.

«I LOVE TASHKENT»: РАМЗЛАР БИЛАН ЮРТНИ СЕВИБ БЎЛАДИМИЭ

Бугун қайси нашрга, интернет саҳифаларига қараманг, она тилига эътибор, давлат тилининг аҳамияти ҳақидаги мақолалар билан тўлиб-тошган. Аммо ана шундай жонкуярлик, афсуски, ҳаётимизда, ён-атрофимизда сезилаётгани йўқ. Тилга эътиборсизлик борасидаги нафақат кеча ёки ўтган кундаги, балки бир неча йиллардан бери қилинаётган чиқишлар ҳеч кимни безовта ҳам қилмаяпти.

Бундан икки-уч йил бурун ўша ҳаммага машҳур «I love Uzbekistan» қулоғимиз остида жаранглай бошлади. Хоҳлаймизми-йўқми, «Мен Ўзбекистонни севаман» эмас, «I love Uzbekistan» дея баралла жар соладиган бўлди. Бунга қарангки, пойтахтда бошланган чет элча дил изҳори қулоққа хуш ёқди, шекилли, энди вилоят, туман, ҳатто чекка бир қишлоққача «I love...» урф бўла бошлади.

Бу ҳолат кимгадир ёқар, кимгадир эриш туюлар, буни билмадиму, лекин шахримиз ҳуснига ҳусн қўшамиз деб, она тилимиз мавқеини анча паст поғонага ташлаб қўяётганимиз яққол сезилиб турибди. Ҳар бир шаҳару туман марказига бундай ёзувли сўзларни ўрнатишдан мақсад нима ўзи? Ёш авлод қалбиде ватанпарварлик туйғусини уйғотиш ва ватанга муҳаббат руҳида тарбиялаш, дейлик. Бироқ «I love Tashkent»-

ни кўрган бола онгида ватан тушунчаси чуқур илдиз отсаю, она тилига бўлган ҳурмат заррача ўсмаса, бундай ватанпарварликда қандай маъно бор? Юртга муҳаббат, аввало, она тилига ҳурматдан бошланмайдими? Мен шу ёш авлоднинг бир вакили сифатида шунга айтоламанки, ҳар гал шу ёзувларга кўзим тушганида, фақат ва фақат она тилимизнинг топталган қадри кўз олдимга келади, холос.

Бу «удум»лар туризм ривожига учун керак, дейдиганлар топилар. Тўғри, шаҳарга келган сайёҳ ўз тилида ёзилган ёзувни кўриб мамнун бўлмай, ким мамнун бўлсин, ахир. Уни бизнинг она тилимиз қадри заррача қизиқтирмаса... Бироқ келган меҳмоннинг ҳаёлидан «Бу юртининг она тили қайси тил ўзи?» деган сўров ўтиб, «ўз тилини ўзга тилда севадиганлар» дея ич-ичидан кулмайдими? Кўзга яққол ташланиш учун «юррак» белгисини

ўрнатишганига нима дейсиз? Бу рамзни 14 февраль кун танқид қилиб, роса бошлаб таъзини берсак-да, бу ёқда шаҳар дарвозаси олдида ҳурмат билан ўрнатиб қўйишимиз нимаси?

Бир кун сурхондарёлик курсдошим шахрига ўрнатилган «I love Termez» ёзувининг хато ёзилганидан жамли чиқиб, «I love...»га чидаб келаётган эдигу, неча йилдан буён Термиз дея айтиб келинган сўзни хато ёзишганига нима дейиш мумкин?» деб қолди. Ҳа, баъзи шаҳарларимиз номлари борки, инглиз тилида ёзилиши унча фарқ қилмайди.

Бироқ айримларини кўрсанг, бошқа шаҳар номини кўргандай бўласан киши. «I love Khorezm», «I love Kokand»ларни кўриб, миллийлигимиз ҳам эсимиздан чиқиб қолади. Аслида, уларни оддийгина қилиб «Xorazm» ёки «Qo'qon» дейиш кўпроқ дилга яқин эмасми?

Ҳа, айти шу мавзуда ўнлаб газеталар, сайтлар танқидий мақолалар эълон қилди. Бироқ шундан бери «I love...»лар кўпайса кўпайдики, бирортаси ҳам олиб ташлангани йўқ. Ҳамма нарсаси молиявий асосга бориб тақалади, деганларидек, демас, сувга

оққан миллионлаб пуллар бу лойиҳани бекор қилишга тўсқинлик қилади. Аслида, миллионлаб пул ҳам ўз она тилимизни ўзимизга қайтариб беролмайди, тилимизга ҳурматни оширолмайди-ку!

«Биргина шу муаммага барҳам бериш билан она тилимиз қадри кўтарилиб қолмайди, пашшадан фил ясама», деган фикр ҳаёлингиздан ўтгандир балки. Бироқ катта кўнгилсизликлар шундай кичик лоқайдликлардан бошланади.

Маҳфуза
ПҲЛАТОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

МАҲАЛЛА ЎЗ ИШИГА ҚАЧОН ВАҚТ ТОПАДИ?

Маҳалла раиси гоҳ далада ўтоқ, чолик, чилпиш билан, гоҳ пиллаю тутзор муаммолари, гоҳ ғалла ташвиши билан югургилаган, гоҳ мажлисбозликда залларни тўлдиришда ҳозир нозир бўлиб, кунига 10 марта-лаб ҳокимиятга чопган ҳолларни ҳам кўрдик.

Айниқса, металл парчаларини йиғиш, боз устига, катта миқдорда «норма» белгилаш, коммунал қарздорликларни ундиришга жалб этиш, ўз ҳудудидан ташқари жойларни тозалашга мажбурлаш ёки ишчи кучи топишни буюришдек ачинарли ҳолатлар деярли ҳар бир ҳокимликка хос «фазилат» эди. **Ҳеч ким маҳалла ўз ишига қачон вақт топади, деб қизиқмасди ҳам.**

Бугун-чи, вазият ўзгардими? Алоҳида вазирлик ташкил этилганини маҳалла раислари ўз танасида ҳис қилаптими? Албатта, юқоридаги аксарият муаммоларга барҳам берилди, бироқ тўлиғича эмас. **Хўш, бизни бугун нима қийнамоқда?**

Аввало, маҳалла ҳануз юқори ташкилотларнинг «почтальони» вазифасини бажармоқда. «Ўрганган кўнгил — ўртанса қўймас», деганларидек, маҳалла фаолларининг беминнат меҳнатига ўрганиб қолган мутасаддилар бундай «дастёрлар»ни қўйиб юборгиси йўқдек. Солиқлар йиғиш, металллолом тўплаш, бир ойлик ҳарбий хизматга йигитларни жалб қилиш ҳамон «иш фаолияти-

мизнинг бир қисми» бўлиб қолмоқда. Ачинарлиси шуки, айрим ҳолларда айнан **солиқ йиғимидаги вазиятга қараб маҳаллага эътибор қаратилиши айтилади:** кўпроқ тушум бўлса — моддий ёрдам, ички муаммоларни ҳал этишга кўмак берилади, аксинча бўлса — йиғилишларда бор мағзава раисларнинг устига тўкилади.

«Чет эл тажрибасидан ўргандик» деб турмуш тарзимизга ҳар хил қоидалар киритяптимиз. Бироқ ўша хориж мамлакатининг иш таърибаси қандай, ўзаро муносабатларда қайсидир тузилма ўзи қилиши керак бўлган юмушнинг бошқасига мажбуран юклайдими-йўқми, деган масалаларни ҳам

ўрганиш керак эмасми? Бу қанақа эскиликки, **солиқ инспектори оппоқ кўйлақда юрадию, ўзидан икки баробар кам маош оладиган маҳалла раиси уйма-уй юриб солиқ йиғади?** Камига ҳар кун солиқ тушумидан ҳисоб беради. **Агар маҳалла раислари солиқ йиғса, солиқчининг ойлигини уларга бериб, солиқ тизимини қисқартириш керак.**

Яна бир масала: кўпчилик маҳаллада обрўли, халқнинг ҳурматиға сазовор бўлган кишилар ишлаши керак, бир пайтлар улар бепул ҳам шу вазифани бажарган, деган фикрларни билдиришади. Бугун, афсуски, **бунинг иложи йўқ эканини маҳал-**

лада бир кун ўтирган одам тушуниб олади. Жамоатчилик асосида ишлаш тизимини ташкил қилишда ҳали қатор оқсоқликларимиз борлигини кўпчилик яхши билади. Шунинг учун одамларнинг фаоллигини ошириш керак, жамоатчиликни қизиқтириш керак, деган фикрлар ҳам баландпарвоз, аммо амалда исботини топиши қийин бўлаётган гаплардир. Моддий томондан қандайдир қўллаб-қувватлов бўлмас экан, «жамоатчилик асосида» деган сўзлардан фойда йўқ, чамамда.

Ҳаётилла МИРЗАЕВ,
Андижон туманидаги
«Дарё бўйи»
маҳалла фуқаролар
йиғини раиси.

ЖАЗОЛАШНИ ҚАЧОН ҚОНУНГА ИШОНИБ ТОПШИРАМИЗ?

Яқинда Қашқадарё вилоятида муқаддам тўрт марта судланган фуқарони «самосуд» қилинганини кўрдик.

Иштирокчиларнинг айтишича, улар Азизбек Т. исмли шахсни ўғрилик қилиш мақсадида келган деб ўйлаб, унга нисбатан зўрлик ишлатиб, танасининг турли жойларига уришган ва дарахтга ип билан боғлаб қўйиб, тахминан 1 соатдан кўпроқ вақт мобайнида ғайриқонуний равишда озодликдан маҳрум қилишган.

Гап фақат шу воқеа ҳақида эмас. Аҳамият берсак, кўп ҳолларда бу ишлар ўғриликда гумон қилинган кишиларнинг таъзирини бериш ниятида содир этилади. Ўйлантирадиган жиҳати, одамларимиз нимагадир

ўзбошимчалик билан ҳукм чиқариб, бировни жазолаш одатидан воз кечолмаяпти.

Нима, бу ҳуқуқ-тартибот идораларига ишонч камлигидан далолатми? Аслида ҳам шундайми ёки одамларда шунақа тасаввур шаклланиб қолганми, ҳар ҳолда уларнинг «орган»га кўпам ишонмаслиги бор гап.

Шу билан бирга, бошқа жиҳат ҳам эътиборни тортади. Қонуний чоралар нима учундир иллатларга барҳам бермаяпти. Ҳақиқатан, қанчалаб жиноятчилар жазога тортилса-да, лекин ўғирликлар яна содир

этилаверади. Натижада одамлар мулкларига кўз олайтирувчиларни чўчитиш, ўғирлатганининг алаmidан чиқиш каби мақсадларда «самосуд»га қўл уришади.

Бу билан «самосуд»ни оқламоқчи эмасмиз. Қонунга итоатсизлик қилиб, шубҳа-гумон асосида бировга жабр-етказиш, аниқроғи, жазолаш ҳуқуқи ҳеч кимга берилмаган. Бу ўзгани таҳқирлаш дейилади. Шу маънода одамларимизда ҳуқуқий онг етарли эмаслиги ташвишли

ҳолат. Чунки оддий келишмовчилик туфайли бошлаб ўч олиш учун ҳам шу ишлар қилинади. Бу ўз ҳаракатларида жahlни устун қўйиш, ақл измига бўйсунмасликни англатади. Оқибати эса... Энг ёмони, «самосуд»ларнинг катта қисми яширин қолади. Ижрочилар ҳам, жабрдийдалар ҳам ўз йўлига кетаверади.

Шундай экан, ўзини ҳам судья, ҳам жазо-ловчи куч сифатида кўрувчиларнинг қилмишига нисбатан жазони

кучайтириш мақсадга мувофиқдир. Токи улар бу юмушни қонун ҳукмига ҳавола этишга мажбур бўлишсин. Ўз навбатида эса, жиноятчиларга ёки ҳуқуқбузарларга нисбатан ҳам қонуний жавобгарлик қатъий ва муқаррар бўлиши лозим. Шунда «самосуд» қилиш истаги бор кишилар фикридан қайтиб, масалани ҳал этишни ҳуқуқ идораларига ишониб топширишади.

Тўлқин ШЕРНАЕВ.

МЕНДА САВОЛ БОР...

ЎРИНДИҚДА ЎТИРИБ НАМОЗ ЎҚИШ МУМКИНМИ?

– Масжидда, машинада, корхоналарда ўриндиқда (стулда) ўтириб намоз ўқиётган инсонларни кўриб қоламиз. Бундай намоз ўқиш кимларга ва қачон рухсат берилади?

– Намозда тик туриш фарз ҳисобланади. Узр-сиз фарзни тарк қилиш билан намоз дуруст бўлмайди. Фикҳий китобларимизда бемор кишининг намози ҳақидаги тартиб-қоидалар батафсил баён қилинган. Жумладан, «**Фатовои Татархония**» китобида шундай дейилади: яъни: «**Киши тик туришга қодир бўлмай, ўтиришга қодир бўлса, фарз намозларни ўтирган ҳолда рукуъ ва сажда қилиб ўқийди. Бундан бошқа суратда ўқиш жоиз эмас**».

Машхур ва мўътабар фикҳий китобимиздан яна бири «**Мухтасарул виқоя**»да шундай дейилган: яъни: «**Намоздан олдин ёки унинг асносида пайдо бўлган беморлик сабабли киши тик туриб намоз ўқиши узрли бўлиб қолса, ўтирган ҳолда рукуъ ва сажда қилиб намоз ўқийди. Руку ва сажда ҳамда тик туриш узрли бўлса, ўтирган ҳолатида боши билан имо-**

ишора қилиб намоз ўқийди. Саждасини рукуъсидан пастроқ қилади».

Тик туришга қодир киши намозга кириш такбирини тик туриб айтмаса, намози дуруст бўлмайди. Бу ҳақда «**Бадоиъус саноиъ**» китобида шундай дейилган: яъни: «Тик туришга қодир бўлган имом учун ҳам, ёлғиз намоз ўқиётган одам учун ҳам, иқтидо қилган одам учун ҳам намозга кириш такбирини айтишнинг шarti – тик турган ҳолатда такбир айтишдир. Тик туришга қодир одам ўтирган ҳолатида такбир айтиб, кейин турса, намозга кирган ҳисобланмайди. Имом рукуъ, сажда ёки қаъда бўлса, намозга янги қўшилаётган одам такбирини тик туриб айтиб, кейин имомга эргашиши шартдир. Имом сажда ёки қаъдадалигида унга иқтидо қилган одам ўтириб олганидан кейин такбир айтса, намозга киришган бўлмайди, чунки у қиёмга қодирдир». Бу ҳақда Аллома Муҳаммад

Амин Ибн Обидин шундай деганлар: яъни: «Ҳасса ёки деворга суяниб бўлса ҳам тик туришга қодир бўлган киши имкон бори-ча тик туриб намоз ўқиши лозимдир, гарчи бир оят ёки такбири тахримани айтиш миқдорича бўлса ҳам» («**Раддул мухтор**» китоби).

Курсига ўтириб намоз ўқишда яна насороларнинг ибодатхонасидаги ҳолатга ўхшашлик бор. Ваҳоланки, Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам кўплаб ҳадиси шарифларида ибодатларда аҳли китобларга ўхшашдан қаттиқ қайтарганлар.

Демак, шариатимизга кўра ерга ўтиришга қодир бўла туриб, курсида ўтириб намоз ўқишига **рухсат берилмаган**. Агар киши бирор узр туфайли тик туриб ёки ерга ўтирган ҳолатда намоз ўқишга қодир бўлмасаю, курсига ўтириб намоз ўқишга қодир бўлса, шундагина курсига ўтириб намоз ўқиши жоиздир. Масалан, жарроҳлик амалиётидан сўнг фақат-

гина курсида ўтириб ўқиш қулай бўлса, ана шундай мажбурий ҳолатлардагина бунга ижозат берилади. Шунда ҳам курсига ўтиришга эҳтиёжи бор узрли намозхонлар намоз арконларини тўла-тўқис адо этолмаётганидан хижолат чекиб, олдинги сафларга эмас, бошқа намозхонларга ҳалал бермасдан орқароқ ва чеккароқ жойларни танлашлари – айна исломий одобга риоя қилиш ҳисобланади.

Шуни ҳам билиш лозимки, Расулulloҳ саллаллоҳу алайҳи васаллам, саҳобалар ва тобеинларнинг даврларида жангу жадаллар кўп бўлган. Урушда кимнингдир оёғи кесилган, кимнингдир бели синган ва ҳоказо жароҳатлар бўлган. Шундай бўлса-да, уларнинг бирорталари курсида ўтириб намоз ўқиганлари ҳеч бир ривоятда келмаган. Тик туришга қодир бўлмаганлари ерга ўтириб намоз ўқиганлар. Шунинг учун бирорта фикҳий китобларимизда «Курсида ўтириб намоз ўқиш»

деган боб киритилмаган. Сабаби – юқорида айтиб ўтилганидек, тик туриб намоз ўқишга қодир бўлмаганлар ўтириб ўқийди, ўтиришга қодир бўлмаганлар ётиб ўқийди.

Юқорида баён этилган Ислom шариятининг ҳукмларига кўра, ерга ўтириб намоз ўқишга қодир бўлган киши курсида ўтириб намоз ўқиши дуруст эмас.

Пайғамбаримиз саллаллоҳу алайҳи васалламнинг тарихларидан барчамизга маълумки, У Зот умрларининг охирида қаттиқ бемор бўлдилар. Масжидга икки саҳобаи киромнинг ўртасида, уларга суяниб, муборак оёқлари ерга судралган ҳолатда чиқдилар. Мана шундай оғир ҳолатда ҳам ерга ўтириб, жамоат билан бирга намозни адо қилдилар. Бу ҳолат барчамизга дарс ва ибрат ҳисобланади. Валлоҳу аълам.

Ўзбекистон мусулмонлари идораси фатво ҳайъати.

49 ЙИЛЛИК ИЖАРА ШАРТНОМАСИ ҚАЧОН БУЗИЛАДИ?

Фермер, бу — тадбиркор. Ҳокимлик эса у билан шартнома тузган иккинчи тараф. Аммо кейинги пайтларда улар ўртасидаги низолар кўпаймоқда. Масалан, Андижон туманидаги 3 та фермер хўжалиги — «Шерзодбек олтин далалари», «Абдуқаҳор ворислари», «Жўрабек» фермер хўжаликларининг ер ижара шартномалари туман ҳокими томонидан ноқонуний равишда бекор қилинган.

Шундан сўнг, бу масалада вилоят фермерлар кенгаши томонидан даъво аризаси киритилган.

Лекин туман маъмурий суди мавжуд вазиятни кўра-била туриб, туман ҳокими-га ён босиб, шикоят аризасини рад қилган. Апелляция судига ҳам босимлар бўлган. Оқибатда суддан норози бўлган фермер хўжаликлари раҳбарларининг аризалари Олий судгача етиб келган ва бу ерда уларнинг ҳақ экани исботланган. Шу ўринда савол туғилади: Олий суддаги адолатли қарорни туман маъмурий судлари ҳам қабул қилиши мумкин эди-ку? Нимага қабул қила олмаяпти? Чунки уларга туман ҳокимла-

ри босими бор. Ҳаттоки, апелляция судларида ҳам ҳокимларнинг илтимослари инобатга олинмапти. Судьялар бу босимлар таъсирида адолатсиз қарорлар қабул қиляпти. Бундай вазиятлар бошқа вилоятларда ҳам бўлаётгани бор гап.

Аксарият фермерлар ерни 49 йилга ижара шартномаси асосида фойдаланишга олади. Давлат контрактация шартномаси билан ишлайди. Бироқ айрим ҳокимлар янги келиши билан олдинги ҳоким чиқарган қарорни бекор қилади. Асослар эса кўрсатилмайди. Бунинг ортидан кўп фермерлар муаммоларга дуч келмоқда. Яъники, бутун бир тизимдан норозилик кайфияти уйғонади.

Ерни олиб қўйиш шартлари. Ер кодексининг 36-моддасида ерни қачон олиб қўйиш бўйича асослар киритилган. Унга кўра, ер участкасидан белгиланганидан бошқа мақсадларда фойдаланилганда, оқилона фойдаланилмаганда, бу қишлоқ хўжалигига мўлжалланган ерлар учун ҳосилдорлик даражаси уч йил мобайнида нормативдан (кадастр баҳосига кўра) паст бўлишида ифодаланганда, қонун ҳужжатларида белгиланган муддатларда ер солиғи, шунингдек, ижарага олиш шартномасида белгиланган муддатларда ижара ҳақи мунтазам тўланмай келинганда каби сабаблар белгиланган.

Агар фермернинг ери асоссиз олиб қўйилса, фақат суд орқалигина ҳал этиши мумкин.

Нима қилиш керак? Маълумки, ер ресурслари ва давлат кадастри, қишлоқ хўжалиги бўлимлари ҳамда фермер, деҳқон хўжаликлари ва томорқа ер эгалари кенгаши ходимлари туман ҳокимининг ерга оид ва фермер хўжаликларининг тақдири билан боғлиқ қабул қилинадиган қарорлар лойиҳаларини тайёрлаб, амалиётга жорий

қилишда бевосита иштирок этади. Афсуски, баъзи ўринларда бу тизим ходимлари ерга оид қонунчилик тартибларини яхши билмайди. Шунга кўра, амалиётдан ва мавжуд аҳволдан келиб чиқиб, фермер ери ноқонуний олиб қўйилишига қарши курашнинг энг оддий йўли — туман ҳокимлигининг тегишли ходимларига ерга оид қонунчиликни ўргатиш, саводхонлигини ошириш керак.

Нилуфар ЮНУСОВА.

РАИС СЎЗ СЎРАЙДИ

ХАРАЖАТЛАРИМИЗ ОРТИБ КЕТМОҚДА

Бугун маҳаллада ислохотларни тезроқ амалга ошириш учун, аввало, режага киритилган замонавий маҳалла биноларини тезроқ қуриб, фойдаланишга топшириш лозим. Тизим фаолиятини рақамлаштирган ҳолда интернетга улаш керак.

Ҳар бир маҳалла фуқаролар йиғинининг ўз ҳисоб-рақами бўлиши зарур. Негаки, айни пайтда компьютер бузилиб, принтер ранги тугаса, ўринбосарлар билан ўз маблағимиз ҳисобидан тузатамиз. Афсуски, бу харажатларни доимий давом эттира олмаймиз. Мен-ку тадбиркорман, маблағим бор, бошқалар-чи? Ўз ҳисобидан сарфланадиган ана шундай ортиқча харажатлар натижасида коррупцион ҳолатлар ҳам келиб чиқмоқда.

Яна бир гап. Одамларнинг фикрича, маҳалла раиси ҳудуддаги газ, тоза ичимлик суви, электр энергия, боғча, йўл ва мактаб қурилиши муаммоларини ҳам ҳал этиши керак. Мавжуд муаммолар юзасидан берган таклифларимизга шу соҳа масъуллари

Моҳира ОРТИҚОВА,
Ғиждувон туманидаги «Ҳавзак» маҳалла
фуқаролар йиғини раиси.

турли-туман дастурлар асосида ҳал этилишини рўқач қилишади, холос.

Афсуски, одамларимиз ҳали ҳам боқимандалик кайфиятидан чиқа олмаяпти. Гўёки уларни давлат боқишга мажбурдек.

Таклиф: ҳар бир маҳаллада камида

400-500 ўринли ишлаб чиқариш корхоналари яратилса, боқимандалар камайиб, ишсизлар ишли бўларди. **Энг муҳими,** маҳалла деган қўрғонимизни обод қилиш учун уни бошқараётган маҳалла раиси ва ўринбосарларини танлашда адашмайлик.

МЕНДА
САВОЛ БОР...

УЙ ЖОЙ ҚУРИШ УЧУН
ҚАНДАЙ ҚИЛИБ ЕР
ОЛИШИМ МУМКИН?

– Қандай қилиб ўзим яшаб турган қишлоқдан уй жой қуриш учун ер олишим мумкин?

Жаҳонгир БОЙМУРОДОВ.
Қашқадарё вилояти.

Дилором РИЗАЕВА,
Кадастр агентлиги етакчи мутахассиси:

– Вазирлар Маҳкамасининг 2019 йил 28 январдаги қарори билан тасдиқланган Низомга асосан яқка тартибда уй-жой қуриш учун ер участкалари мерос қилиб қолдириладиган умрбод эгалик қилиш ҳуқуқини реализация қилиш «E-IJRO AUCTION» ягона савдо майдончасида электрон аукционлар ўтказиш йўли билан амалга оширилади. Туманингизда аукцион савдосига қўйилаётган ер участкаларини кузатиб boring.

ТИЛАНЧИЛИККА

ҚАРШИ ВАКЦИНА ҚАЧОН ЯРАТИЛАДИ?

...Ташқари совуқ, ҳали шаҳар аҳолиси кўчага ошиқмаган. Бироқ пойтахтнинг гавжум кўчаларидан бирида юзлари совуқдан қизариб кетган 6 ёшли қизалоқ тиланчилик қилиб турибди. Уни секингина саволга тутдик, қилиб қўйган ишидан пушаймондек, ўзини олиб қочади. Ичида дард, айтгиси келмайди. Қизчага қараб, бир раҳминг келса, бир уни бунга мажбурлаганлардан нафратланасан.

У қандай ота-онаки, боласидан пул топиш мақсадида фойдаланса? Қайси ота-она борки, ўз фарзандини бунчалик хор қилиб қўйиши мумкин? Қайси ота-она шу тахлит боласидан болаликни тортиб олмоқда?

Тиланчилик. Бу сўз кўпчиликка ёқимсиз эшитилиши тайин. Аммо кимлардир уни касбга айлантириб олаётгани рост. Бундай кимсалар сонининг ортиб бориши оқибатида уларни чеклашга доир чоратadbирлар ҳам ишлаб чиқилди. Ҳатто бунинг учун **маъмурий ва жиноий жавобгарлик** белгиланди. Тўғри, бу орқали маълум муддат уларнинг сони сезиларли даражада қисқарди, бироқ сўнгги пайтларда тиланчилик яна жонлангандек, назаримизда. Ички ишлар вазирлигининг маълумоти ҳам буни тасдиқлайди: **январь-февраль ойларида** тиланчи-

лик билан шуғулланиб юрган **131 нафар шахсга** нисбатан маъмурий баённома расмийлаштирилиб, уларга нисбатан **8 миллион сўмга** яқин жарима, **бир кишига** маъмурий қамоқ жазоси тайинланган.

Албатта, кўплаб давлатлар тиланчиларни маъмурий, жиноий жавобгарликка тортиш орқали бу иллатдан қутулиш йўлини тутган. Аслида ҳам тўғри-да, тиланчилик — жамият учун хунук иллат. «Жуда унчалик эмас, тиланчилар кўчада қўл чўзиб туради, ҳеч кимни садақа беришга мажбурламайди, хоҳламасангиз берманг», дейсизми? Ҳақиқатда шундай, бу ҳаётимизга бевосита таъсир кўрсатмаслиги мумкин. Аммо бу иллат **одамларнинг тарбиясига, жамиятдаги ахлоқий меъёрларга аста-секинлик билан қатъий психологик таъсир кўрсатиши, шубҳа-**

сиз. Шунинг учун ҳам бутун дунёда бунга қарши курашилса-да, ҳали-ҳамон самарали тизим, тиланчиликка қарши муайян «вакцина» топилган эмас.

Энг ачинарлиси, уларнинг аксарияти бундай ижтимоий ҳаёт тарзига ҳаётнинг қийин шароитлари эмас, балки оддий эринчоқлик, ишёқмаслик, боқимандалик сабабли тушиб қолган. Йўқса, 18-30 ёшлардаги, тоғни урса — талқон қилгудек, кийим-боши ораста йигитларнинг бундай ишлар билан шуғулланишини қандай изоҳлаш мумкин? Наҳотки, ўзбек ўғлонларининг белидан белбоғи тушиб қолган бўлса? Тўрт мучаси соғлом бўла туриб, шу ишни қилиш учун йигит киши ҳеч қандай сўз билан таърифлаб бўлмайдиган даражада без бўлиши керак, назаримизда. **Демак, айнан мана шундайларни қонуний жазога тортиб,**

меҳнатга мажбуран жалб этиб, маошини бериш керак.

Яна бир фикр шуки, тиланчиларнинг сони камаймаётгани жарима каби жазо чоралари билан бу ижтимоий муаммони ҳал қилиб бўлмаслигини кўрсатиб турибди. Аввало, ўзи бир тиланчи бўлса, уни жаримага тортиб, ўша жаримани улардан ундириб олишнинг ўзи бўладими?

Демак, ҳар биримиз садақа бериш орқали кимнидир дангаса ва текинхўрга айлантириб қўйишдан эҳтиёт бўлишимиз керак. Садақани, аввало, шунга муҳтожларга бериш ёки бир инсонни ўз меҳнати билан ҳалол луқма топишга ўргатиш энг муҳим жиҳат саналади. Юқорида айтганимиз, тиланчиликка қарши ёппасига жазолаш билан курашмасдан, **вазият чуқурроқ таҳлил қилинса, чиндан муаммоси бор инсонларга тегиш-**

ли мутасаддилар иштирокида ёрдам кўрсатилса, муаммонинг ечим топиши ҳам осон кечади,

бизнингча. Бунинг ҳам ҳудуд ҳокимлигидан тортиб, депутатлария, бандлик маркази ва килларига чукурроқ ўйлаб кўриши керак.

...Ўйланиб қоласан киши, буларни тиланчи дейишга одатланиб қолганмиз, лекин уларнинг қилиғи кўпроқ куппа-кундуз кунги талончиликка ўхшайди. Билмадим-ку, ишқилиб жамиятимизни бундай «бегона ўтлар»дан тозаламасак, эртага улар секин-асталик билан маънавиятимизга ҳам бостириб кирмаслигига, болаларимизни дангасалик, тиланчилик ва талончиликка ўргатмаслигига ким кафолат беради?! Мана шу ўй-фикрлар сизни ҳам бироз мулоҳазага тортса ажаб эмас.

Иброҳим Пўлатов.

МЕНДА САВОЛ БОР...

ЎЗБЕКИСТОНДА «БРИТАНЧА» ШТАММ КЕНГАРҚАЛДИМИ?

— Касалланаётганлар орасида болаларнинг кўплиги янги штамм билан касалланиш ҳолатлари ошаётганини англатадими?

Нурати ШУКУРОВ.
Тошкент шаҳри.

Нурмат ОТАБЕКОВ,
Коронавирусга қарши кураш штаби аъзоси;
— Ўтган давр мобайнида—

ги статистик маълумотларга қарасак, умумий касалланганларнинг 2-5, баъзан 5-7 фоизи болаларга тўғри келган. Ҳозирда эса бу кўрсаткич 25 фоизгачани ташкил этмоқда. Албатта,

ушбу рақамларга асосланиб, республикада касалланганлар, айниқса, улар орасида болаларнинг кўплигини инobatга олиб, янги ҳолатлар «Британча» штамм билан боғлиқ дейишимиз мумкин.

БИЛАСИЗМИ?

«АПТЕКАЧИ» ДОРИ ҲАҚИДА МАЪЛУМОТ БЕРИШГА МАЖБУРМИ?

Дори воситаси ва тиббий буюмни бериш пайтида дорихонанинг фармацевтик маълумотга эга бўлган ходими фуқароларга дори воситаси ва тиббий буюмни қўллаш тартиби, хусусан, қўллаш даврийлиги, бир мартабалик ва суткалик дозалари, қўллаш усули, сақлаш тартиби, яроқлилиқ муддати ва бошқалар ҳақида маълумот бериши лозим. Дорихона ходими дори воситаси ва тиббий буюмни сотиб олувчининг этиборини дори воситаси ва тиббий буюмнинг қўллаш йўриқномаси билан диққат билан танишиб чиқишга қаратиши керак.

Дорихона ходими мижозлар билан бўлган муносабатда этика қоидаларига риоя этиши, профессионаллик ва саводхонлик хислатларини намоён этиши лозим.

Mahalla

Ижтимоий-сиёсий,
маънавий-маърифий газетаси

МУАССИС:
«Mahalla» nashriyot-matbaa uyi»
масъулияти чекланган жамияти

Бош директор
Бахтиёр АБДУСАТТОРОВ

Ўзбекистон Республикаси
Президенти
Администрацияси
ҳузуридаги Ахборот
ва оммавий
коммуникациялар
агентлиги томонидан
2019 йил 24 сентябрда
0019 рақами билан
давлат рўйхатидан
ўтказилган.

Бош муҳаррир
Санжар ИСМАТОВ

Нашр навбатчиси: Р. Юсупов

Навбатчи: У. Ибодинов

Саҳифаловчилар: И. Болтаев
Ш. Бароқов

Таҳририят манзили:
Тошкент шаҳри, Мустақиллик
шоҳкўчаси, 59-уй. Индекс: 100192

Телефонлар:
Қабулхона: 71 233-39-89,
Котибият: 71 237-56-80,
Факс: 71 233-10-73.

Баҳоси келишилган нархда.

Газета
таҳририят
компьютер
марказида
саҳифаланди ва
офсет усулида
босилди.

Нашр кўрсаткичи: 148

«Шарқ» нашриёт-матбаа акциядорлик компанияси босмахонасида чоп этилди. Босмахона манзили: Тошкент шаҳри, Буюк Турон кўчаси, 41-уй. Формати — А-3, 6 босма табоқ. 8385 нусхада чоп этилди. Буюртма Г-318 1 2 3 4 5 6